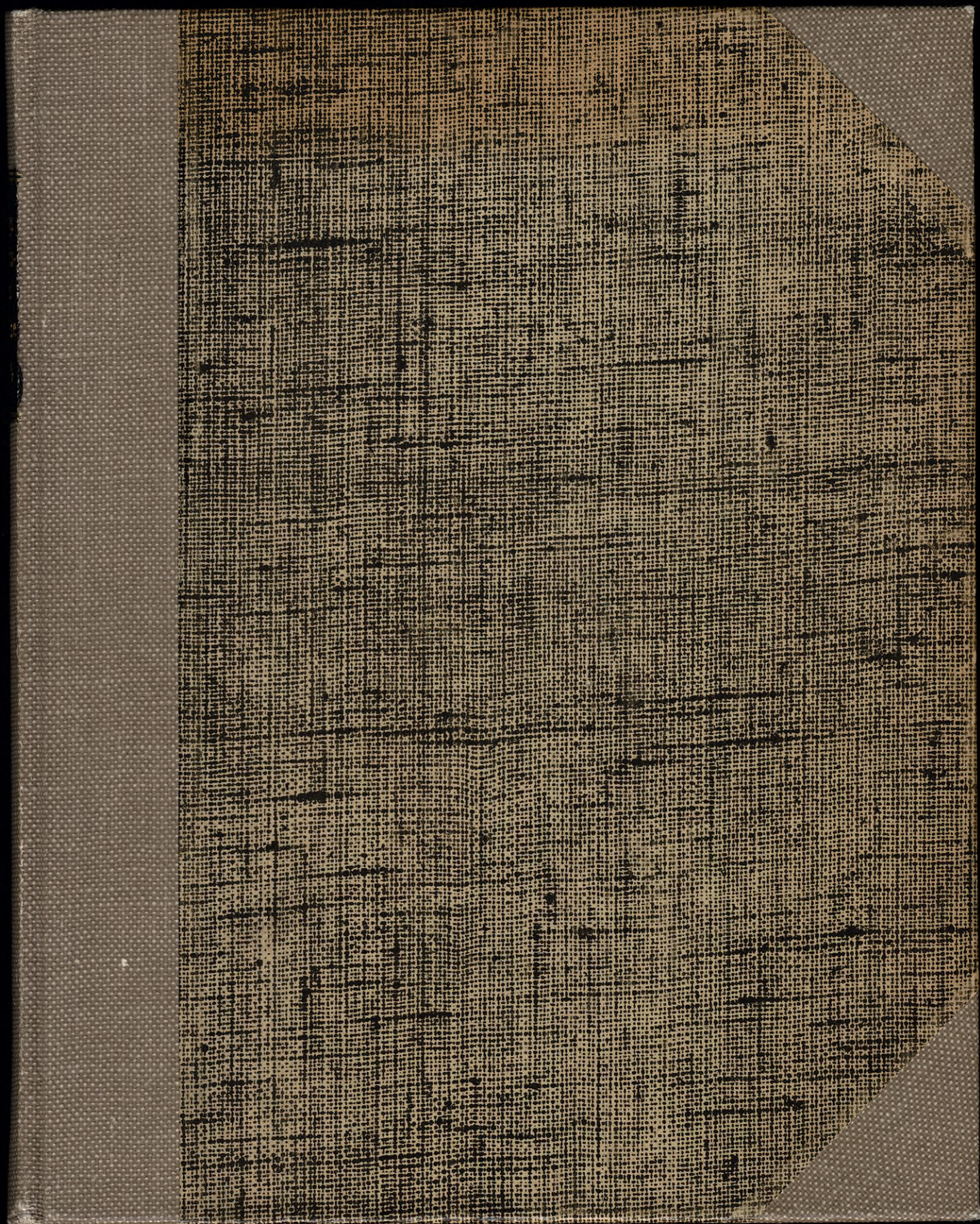

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MEDICINSKA
HÖGSKOLANS BIBLIOTEK
GÖTEBORG

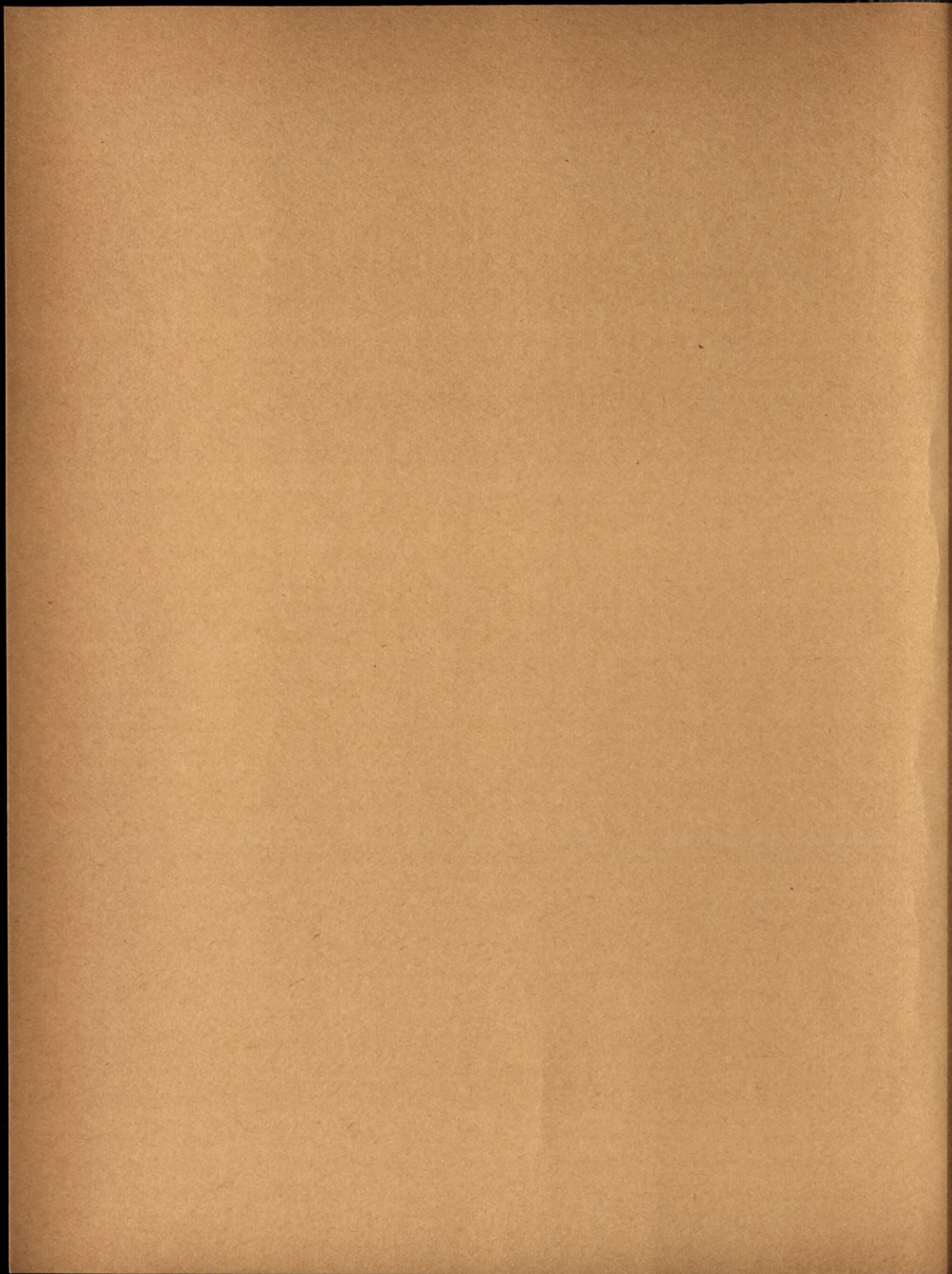
Acta

< Göteborg :
Hälsövaräld-
nämnden >

GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMND
ÅRSBERÄTTELSE

UTARBETAD AV GOSTA GOTHLIN
FÖRSTE STADSLÄKARE

1937

GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMND
ÅRSBERÄTTELSE

FÖR ÅR
1937

UTARBETAD AV
GÖSTA GÖTHLIN
FÖRSTE STADSLÄKARE

GÖTEBORG
A. LINDGREN & SÖNERS BOKTRYCKERI
1938

GOVERNMENT

DEPARTMENT OF THE INTERIOR

LAND OFFICE

TO THE SECRETARY OF THE INTERIOR
FROM THE COMMISSIONER OF THE LAND OFFICE
RE: [Illegible text]

Very respectfully,
[Illegible signature]

INNEHÅLL.

I. Hälsovårdsnämnden och dess personal.	
1. Hälsovårdsnämnden	7
2. Hälsovårdsnämndens personal	7
II. Hälsovården.	
1. Allmän renhållning... ..	9
2. Diverse lokaler, upplag och anordningar, där renhållningen m. m. övervakas	11
3. Begravningsplatser.....	12
4. Bostäder	13
5. Vatten	17
6. Näringsmedel. Kemiska kontrollanalyser	19
7. Fabriker och näringar	21
8. Anordningar till smittosamma och parasitära sjukdomars förebyggande.....	22
9. Barnavårdsverksamheten	29
III. Sjuklighet och sjukvård.	
1. Sjukligheten i staden	30
2. Den allmänna sjukvården i staden	32
3. Sjukhus och polikliniker	33
4. Barnaföderskors vård	33
5. Apoteken	34
6. Rättsmedicin m. m.	34
IV. Befolknings- och dödlighetsstatistik.	
1. Folkmängd, nativitet, mortalitet.....	37
2. Dödsorsakerna.....	39
Epidemisjukhuset.....	71
Dispensärcentralens sjukhus.....	76
Sommarsanatoriet å Sandarne	80
Barnsanatoriet Rävlanda	82
Utdrag ur hälsovårdsnämndens räkenskaper	86

Förteckning å tabeller.

- Tab. 1. Renhållningsanordningar o. d. i Göteborg pr 31 dec. 1937.
- » 2. Av matvarukontrollen anhållna och oskadliggjorda födoämnen under år 1937.
 - » 3. Besiktningar av från utrikes ort införda köttvaror och djurfett under år 1937.
 - » 4. Försäljnings-, tillverknings- och näringslokaler den 31 december 1937.
 - » 5. Sammandrag av resultaten från under år 1937 utförda undersökningar av mjölk och grädde.
 - » 6. Födelse i Göteborg år 1937, med fördelning på månader.
 - » 7. Födelse i Göteborg år 1937, med fördelning på församlingar.
 - » 8. Befolkningens rörlighet inom Göteborgs stads församlingar år 1937.
 - » 9. Dödligheten i Göteborg år 1937 inom den mantalsskrivna befolkningen, uppdelad i församlingar.
 - » 10. Dödsfall och dödstal i Göteborg månadsvis åren 1933—1937.
 - » 11. Obligatoriskt anmälda smittosamma sjukdomar i Göteborg månadsvis år 1937.
 - » 12. Vissa smittosamma sjukdomar i Göteborg åren 1928—1937.
 - » 13. Antalet dödsfall i Göteborg åren 1928—1937 i smittosamma sjukdomar ävensom inom vissa viktigare sjukdomsgrupper.
 - » 14. Uppgift från 12 distriktsläkare ang. av dem månadsvis iakttagna sjukdomsfall i Göteborg år 1937.
 - » 15. Dödsfall i Göteborg år 1937 med fördelning efter dödsorsak, ålder och kön (samma omfattning som i tabell 10).
 - » 16. Dödsfall i Göteborg år 1937 med fördelning efter sjukdomsgrupper, månader och kvartal (samma omfattning som i tabell 10).
 - » 17. Av bostadsinspektionen omhändertagna osunda bostäder åren 1933—1937.

Official Report

1890

...

...

...

...

...

...

...

...

...

I. Hälsovårdsnämnden och dess personal.

1. Hälsovårdsnämnden.

Ledamöter:

Slakthusdirektören Henry Johansson, ordförande,
Förste stadsläkaren Gösta Göthlin, v. ordförande,
Professorn Sven Hultin, kassaförvaltare,
Medicine d:rn Håkan Nordlund,
Expeditionsbiträdet Sven Fredriksson,
Polismästaren Ernst Fontell,
Ombudsmannen Artur Boman.

Suppleanter:

Barnmorskan Hedvig Johansson,
Handlanden Viktor Kjellgren,
Fru Inez Söderberg,
Hälsovårdstillsyningsmannen Gustaf Adolf Hellers,
Småskollärarinnan Karin Cardell.

Ombudsman och sekreterare:

Jur. kand. Hans Friis.

Hälsovårdsnämnden har under året hållit 22 sammanträden och dess arbete har protokollförts under 2.419 paragrafer.

2. Hälsovårdsnämndens personal.

Förste stadsläkare: Gösta Göthlin,
T. f. andre stadsläkare: Carl Fällström,
Sundhetsinspektör: Lennart Bladini,
T. f. stadsveterinär: Gustaf Kolmodin,

Överläkare å Epidemisjukhuset: Nils Faxén,
Underläkare å " Gustaf Sköld (1/1—31/8),
 " " Nils Landorf (1/1—30/4),
 " " Anna Nordenskjöld-Berg (1/5—
 14/7, 1/9—31/12),
 " " Sven Hermansson (15/7—31/12).
Dispensärläkare: Hjalmar Anderson,
Bitr. dispensärläkare: Harald Belfrage,
 " Albin Landau (1/1—15/6),
 " Bertil Johanson (15/10—31/12),
Könspoliklinikläkare: Signe Norström-Lind,
 " Erik Kaiser,
 " Ragnar Edén,
 " Nils Bergqvist,
Extra könspoliklinikläkare: Jussi Hirvonen,
Bakteriolog (Sjukhusdirektionens stat): Anders Wassén,
Distriktsläkare i 1:sta distriktet: Albert Rubenson,
 " " 2:dra o. 3:dje " Claes Carlström,
 " " 4:de " Carl Axel Wällgren,
 " " 5:te o. 6:te " Axel Zachrisson,
 " " 7:de " John Arfwedson,
 " " 8:de " Ture Årén,
 " " 9:de " Albin Landau,
 " " 10:de " Nicolai Johannsen,
 " " 11:te " Carl J. Hiort af Ornäs,
 " " 12:te " Ivar Lagerberg,
 " " 13:de " Bertil Johanson.
Extraläkare för distriktsvården: Gunnar Norrby.
Läkare å barnsanatoriet Rävlanda: Håkan Larsén.
Sundhetskommisarie: Anders Nilsson.

Vid nämndens *allmänna avdelning* ha under kommissarien tjänstgjort tio ordinarie tillsyningsmän. Fem av dem ha förestått var sitt hälsovårdsdistrikt, och tre ha skött kontrollen av de epidemiska sjukdomarna samt utfört nödiga desinfektioner. En tillsyningsman har handlagt vissa allmänna ärenden.

Den *kommunala yrkesinspektionen* har skötts av därtill särskilt förordnad tillsyningsman.

Vid *matvarukontrollen* ha under stadsveterinären tjänstgjort en förste tillsyningsman samt sex ordinarie och två extra tillsyningsmän. Av dessa ha fyra förestått var sitt inspektionsdistrikt, tre ha tjänstgjort vid mjölkkontrollen och en har huvudsakligen skött expeditionen.

Den *hamnhygieniska avdelningen*, som därjämte svarat för desinfektions- och avlusningsanstalterna samt djurkarantänen, har tillgodosetts med en förste tillsyningsman samt nödig extra personal, som växlat efter arbetstillgången.

Vid *bostadsinspektionen* ha under sundhetsinspektören arbetat tre inspektriser jämte nödig extra personal.

Vid *dispensärcentralen* ha under dispensärläkaren tjänstgjort sju tuberkulossystrar för det allmänna arbetet och en för ben- och ledgångstuberkulos. En del arbetskraft har kunnat disponeras från dispensärcentralens observationssjukhus.

II. Hälsovården.

1. Allmän renhållning.

a) *Avträden, vattenklosetter, urinoirer.*

Under senaste femårsperiod ha pr 31/12 i staden befintliga avträden varit sålunda fördelade:

	1933	1934	1935	1936	1937
Torrklosetter, hämtade av renhållningsverket	13,480	13,106	12,527	12,116	11,124
därav väningskärl	976	857	792	737	679
» gårdskärl	12,504	12,249	11,735	11,379	10,445
Hämtning av latrinkärl i medeltal pr kärl och år	38,6	37,3	37,3	37,1	37,3
Vattenklosetter	41,040	45,441	50,824	55,511	61,628
Fastigheter, inom vilka (delvis) funnits torrklosetter	4,757	4,731	4,750	4,507	4,497
Fastigheter, inom vilka (delvis) funnits vattenklosetter	4,837	5,338	5,797	6,361	7,062
Fastigheter, där renhållningsverket hämtat latrin	3,342	3,328	3,241	3,250	3,108

Latrinens omhändertagande framgår av nedanstående siffror:

	1933	1934	1935	1936	1937
Latrinmängd, s:a m ³	7,576	7,343	7,340	6,963	5,937
därav beredd torrpudrett	2,642	2,105	2,641	2,725	3,241
,, beredd kalkpudrett	554	574	538	645	491
,, såld som råvara	4,380	4,229	3,251	3,448	2,205
,, tömd i havet	—	465	910	145	—

Från hälsovårdsnämndens sida har anmärkning gjorts mot 974 avträden (uppsamlingskärl 68, urinavledningsbleck 394, cementplaner 55, renhållning 383, ventilation 2, andra brister 72).

Vidare har anmärkning måst framställas mot 237 urinoirer (cementplaner 18, invändig beklädnad 120, avlopp 19, renhållning 61, andra brister 19).

Å nämndens vägnar har sundhetsinspektören godkänt nyanläggningar av vattenklosetter samt sådana torrklosetter, som uppställts lägre än markens yta.

b) Gatu- och gårdsrenhållning.

Fastighetsägarna ha renhållit gator av sten och motsvarande material.

Renhållningsverket har i huvudsak svarat för renhållningen av torg, öppna platser och allmänna områden, dock ej parker m. m., som renhållits genom stadsträdgårdsmästarens försorg. Gatu- och vägförvaltningen har renhållit asfaltdränkta makadamgator, dock med undantag för gångbanor, där fastighetsägarna sopat och bortforslat snö.

I fråga om gårdsrenhållningen och sophämtningen under senaste femårsperioden kunna följande siffror anföras:

	1933	1934	1935	1936	1937
Fastigheter m. kommunal hämtning (total eller partiell).....	7,917	8,276	8,530	9,016	9,587
Fastigheter m. enskild hämtning (total eller partiell)	2,030	2,149	2,522	2,333	2,335
Fastigheter m. kommunal sophämtning	7,318	7,597	7,880	8,435	8,926
Gårdsbrunnar, som rensats av renhållningsverket	13,809	14,137	14,512	15,073	15,559
Antal rensningar pr brunn o. år	8,5	8,3	6,6	6,3	5,7

De sopor, som renhållningsverket uppsamlat, ha oskadliggjorts på följande sätt (siffrorna ange %):

	1933	1934	1935	1936	1937
använts för utfyllnader	53	54	77	59	66
försålts obearbetade	31	12	10	8	5
förbränts	16	34	13	33	29
	100	100	100	100	100

Mot gårdar har anmärkning framställts i 930 fall (betongbeläggning 65, stensättning 67, planering 16, avlopp 324, renhållning 380, andra brister 78).

I fråga om sopkärnen och deras omgivning ha gjorts 513 anmärkningar (uppställningsplaner 274, kärl 159, lock 22, otillräckligt antal kärl 7, renhållning 18, andra brister 33).

c) Avledning av spillvatten. Mölndalsån.

Huvuddelen av stadens planlagda område äger nöjaktigt kloaknät enligt det kombinerade systemet. I den mån stadens byggnadsområde vidgas, utökas stadens definitiva avloppsledningar. Den diskontinuerliga bebyggelsen gör det dock omöjligt att omedelbart ansluta samtliga bebyggda

fastigheter till stadens avlopps nät. Hälsovårdsnämnden har därför med byggnadsnämnden träffat den uppgörelsen, att samtliga godkända byggnadsritningar, som avse fastigheter, vilka ej omedelbart kunna anslutas till stadens avloppsledningar, förses med en stämpel, som stadgar ovillkorlig skyldighet för vederbörande byggherre att hos hälsovårdsnämnden söka tillstånd att anlägga provisorisk reningsbrunn. Till dylik brunn får givetvis ej anslutas vattenklosett. På så sätt har det varit möjligt att i rimlig grad nedbringa de eljest påtagliga olägenheterna av, att ej renat spillvatten utsläppes i öppna diken, trots att dessa diken underkastas periodisk upprensning.

Under året har man i stor utsträckning föranställt utbyte av spillvattensbrunnar, förfärdigade av trä, mot sådana av lämpligare material.

Genom skador å enskilda avloppsledningar ha sanitära olägenheter uppkommit i ett 30-tal fastigheter, vilka efter teknisk utredning från hälsovårdsnämndens sida samtliga avhjälpes.

De pumpanordningar, som sedan ett par år vidtagits för att vända vattnets strömriktning i Fattighusån, ha medfört en mycket påtaglig förbättring av vattnet i stadens kanaler (Vallgraven och Stora hamnkanalen).

I fråga om Mölndalsåns starka vattenförorening har ingen förändring till det bättre skett. Framförallt vid Dämnet har svår stank förekommit under den varma årstiden och olägenheterna ha synbarligen ökat på grund av ringa nederbörd och otillräcklig vattenavrinning. Staden har numera ingen väsentlig andel i detta missförhållande, som orsakas av det spillvatten, som tillföres Mölndalsån ovanför stadens gräns.

2. Diverse lokaler, upplag och anordningar, där renhållningen m. m. övervakas.

a) *Stall, ladugårdar, svinhus.*

Antal förefintliga lokaler:

	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Stall	296	265	257	234	224	180	199
Ladugårdar	193	188	180	173	171	178	141
Svinhus	127	121	109	106	102	101	101

Mot stall, ladugårdar och svinhus har under året måst framställas anmärkning i 60 fall (golv 6, avlopp 2, gödsel förvaring 25, renhållning 20, andra brister 7).

b) *Hus och utrymmen för mindre djur.*

Mot dessa har framställts anmärkning i 45 fall (renhållning 31, andra brister 14).

c) *Avstjälpningsplatser.*

Inom staden finnas 7 allmänna avstjälpningsplatser för sopor och avfall. Stadens egen kompostering har fortgått utan anmärkning enligt Bradfordsystemet. Mot privat kompostering i stadens utkanter har måst framställas anmärkning i ej mindre än 186 fall.

d) *Upplag av lump, hudar, ben.*

Inom staden finnas 22 sådana upplag.

e) *Septic tanks för vattenklosetter.*

Den 31/12 voro 616 vattenklosetter anslutna till septic tanks, fördelade på 31 fastigheter. Det är huvudsakligen fråga om större eller mindre fabriksfastigheter, belägna i stadens ytterområden, därav S. K. F. med 245 vattenklosetter.

f) *Rakstugor, frisérsalonger.*

Staden hyser 207 rakstugor och 300 damfrisérsalonger mot resp. 201 och 237 året förut. Mot lokaler och skötsel har måst framställas anmärkning i 210 fall (lokaler 76, luftväxling och uppvärmning 5, renhållning 38, orena verktyg 66, andra brister 25).

g) *Hotell, pensionat och natthärbärgen.*

Under året ha 69 hotell, pensionat och natthärbärgen stått under regelbunden tillsyn. Mot lokaler och skötsel har anmärkning gjorts i 203 fall (lokaler 118, renhållning 19, luftväxling 2, sängkläder 8, tvättanordningar 14, avträden 1, ohyra 7, andra brister 34).

Den uppgivna siffran å hotell, pensionat och natthärbärgen innefattar endast dem, som erhållit vederbörligt tillstånd att driva ifrågavarande rörelse. Rumsuthyrning, mer eller mindre yrkesmässig samt under längre eller kortare tid, förekommer i stor utsträckning. Överbefolkning och otillfredsställande skötsel förekomma här tämligen ofta, men gällande bestämmelser äro som regel otillräckliga för ett effektivt ingripande.

h) *Sopstörtningsstrummor, inbyggda soprum, takpiskbalkonger.*

Samtliga anläggningar av sopstörtningsstrummor och inbyggda soprum passera hälsovårdsnämnden för fastställelse.

För att befria gårdarna från den störande mattpiskningen inbyggas i allt större utsträckning piskbalkonger å taken. Deras generella lämplighet kan ännu ej bedömas.

3. Begravningsplatser.

Intet hithörande ärende har under året passerat hälsovårdsnämnden.

4. Bostäder. (D:r L. Bladini.)

1) *Slutbesiktning av ny- och ombyggnader.*

Sundhetsinspektören har under året på vanligt sätt enligt uppdrag deltagit i byggnadsnämndens slutbesiktningar av nya och ändrade bostadshus. Sådana inspektioner ha under året verkställts till ett antal av 360 (1936: 267) beträffande nya hus och 190 (1936: 177) i fråga om ombyggnader.

Enligt uppgift från stadsarkitektkontoret ha under året tillkommit 4.362 nya lägenheter, varav flertalet eller 2.996 utgjorts av en- och tvårumslägenheter. I de nyuppförda fastigheterna ha anordnats 2.851 bad- eller duschrur.

På grund av mindervärdighet, gaturegleringar eller av andra orsaker ha under året avgått 588 lägenheter (1936: 421).

2) *Besiktning av och utredning angående anmälda eller av bostadsinspektionen anträffade osunda bostäder* (Se tab. 17.)

Under året tillkomna ärenden uppgingo till 3.007 (1936: 2.832). I 107 av fallen har klagomålet efter utredning befunnits helt eller skäligen obefogat. I 197 fall har muntlig eller skriftlig utredning begärts och råd lämnats utan att annat ingripande från bostadsinspektionens sida ifrågakommit. Med frånräknande av dessa grupper återstå 2.703 fall. Av dessa har anmälan i 92 fall (3,4 %) ingått från fastighetsägaren, i 517 fall (19,1 %) från hyresgästen, i 127 fall (4,7 %) från annan intressent. I 1.967 fall (72,8 %) har bostadsinspektionen själv tagit initiativ till åtgärd.

Lägges till de 2.703 fallen de från föregående år kvarstående 69 fallen, erhålles summan av de ärenden, som under 1937 givit anledning till ingripande från bostadsinspektionens sida, alltså 2.772 fall. I fråga om dessa har missförhållandet kunnat avhjälpas i 2.371 fall (85,5 %), endast delvis avhjälpas i 9 fall (0,3 %). I 392 fall (14,2 %) ha tills vidare inga åtgärder kunnat genomföras. De utförda rättelserna ha i 2.301 fall åstadkommits genom husägarens och i 79 fall genom hyresgästens försorg.

Av alla under året behandlade ärenden, sammanlagt 2.772 st., ha 2.684 kunnat slutföras. I 151 fall har bristen måst registreras för framtida åtgärd. Till nästa år kvarstå 241 ärenden, som äro under arbete.

3) *Registrering av sanitärt undermåliga bostäder.*

Bostadsinspektionen ägnar sin största uppmärksamhet åt äldre fastigheter, när bostadslägenheterna i dessa av naturliga skäl oftare äro behäftade med sanitära olägenheter än i de nyare husen. Ingripande sker dels på grund av anmälan från allmänheten eller andra utomstående, dels på grund av iakttagelser, som bostadsinspektionen själv gör vid de s. k. fortlöpande besiktningarna (se punkt 4).

Orsak till ingripande utgör företrädesvis förekomsten av:

a) Dålig dager, fukt, kyla, bristande ventilationsmöjligheter samt buller och rökbesvär. Flertalet av de uppräknade bristerna återfinnes hos själva bostaden, en del brister härstamma från omgivningen. I regel kunna de alla avhjälpas utom i fråga om dålig dager.

b) Överbefolkning eller vanskötsel av bostaden, vilka ofta förekomma samtidigt. Sådan olägenhet kan träffa bostäder, som i och för sig äro tillfredsställande.

I de fall där åtgärd, medförande tillfredsställande effekt, ej omedelbart kan vidtagas, måste bostaden registreras i och för fortsatt kontroll. Detta sker i alla fall, där bostaden antingen utdömes eller visar sig behäftad med annan allvarlig brist av mera permanent karaktär men dock ej så svår, att lägenheten måste utdömas. Slutligen registreras de bostäder, där reglerad uthyrning måste ske för att undvika svårare överbefolkning.

Registrering verkställas sålunda av:

- I. *Lägenheter, som jämlikt hälsovårdsstadgan måste utdömas, men där lägenhetsinnehavaren ej omedelbart kan avflytta.*

Jämlikt den nya bostadsparagrafen i hälsovårdsstadgan kan hälsovårdsnämnd, där särskilda omständigheter föreligga, tillåta att utdömd lägenhet användes såsom bostad, så länge den vid tillfället däri boende kvarbor. Såsom av nedanstående tabell framgår, voro vid årsskiftet 1937—1938 summa 116 sådana lägenheter registrerade.

Utdömbara lägenheter:

A.

		Arbetsdistrikt:			
		I	II	III	S:a
	Kvar vid årsskiftet 1933—34	103	47	98	248
1934	nyttillkomna	39	16	7	62
	utrymda	30	17	53	100
	Kvar vid årsskiftet 1934—35	112	46	52	210
1935	nyttillkomna	53	37	4	94
	utrymda	48	16	15	79
	Kvar vid årsskiftet 1935—36	117	67	41	225
1936	nyttillkomna	48	7	15	70
	utrymda	81	25	34	140
	Kvar vid årsskiftet 1936—37	84	49	22	155
1937	nyttillkomna	14	2	8	24
	utrymda	30	18	15	63
	Kvar vid årsskiftet 1937—38	68	33	15	116

B.

Vid årsskiftet 1937—38 kvarboende:	I	II	III	S:a
a. 1—2 äldre personer	56	32	13	101
b. familjer med vuxna barn	4	—	2	6
c. familjer med barn under 15 år	8	1	—	9*)
				116

Det möter alltid svårighet att utrymma de utdömbara lägenheterna. Skälen härför äro flera. Dels betinga dessa gamla dåliga lägenheter en mycket billig hyra, dels bebos de i så gott som alla fall av personer i dåliga ekonomiska omständigheter. Många av hyresgästerna önska själva ingen förändring och ha ej sällan bebott sin dåliga bostad i decennier. Somliga av dessa hyresgäster äro mindre skötsamma och trivas ej i ordnade förhållanden. Icke desto mindre har utrymningen av de utdömbara lägenheterna kunnat ske i relativt raskt tempo, såsom framgår av ovanstående tabell.

De nya ersättningsbostäderna med sina 186 lägenheter ha även under 1937 varit en god tillgång vid evakueringen av de undermåliga bostäderna i staden.

Efter överenskommelse med stadens fastighetskontor ha ytterligare ett 15-tal lägenheter kunnat utrymmas, varvid hyresgästerna placerats i andra staden tillhöriga fastigheter.

I fråga om alla utdömbara lägenheter sluter bostadsinspektionen skriftlig överenskommelse med fastighetsägaren, att ingen ny hyresgäst får inflytta i lägenheten. Hyresgästen erhåller samtidigt uppmaning att skaffa sig annan bättre bostad, om han ej kan beredas bostad i staden tillhöriga fastigheter enligt ovan.

II. *Lägenheter, där någon sanitär brist beträffande själva bostaden eller överbefolkning av svårare art föreligger.*

Den sanitära bristen är då ej så avsevärd, att orsak till utdömning kan anses föreligga. Vid årsskiftet 1937—1938 uppgingo dessa registrerade lägenheter till 1.731 st. (Däri ingå de nedan som »barnförbjudna» betecknade bostäderna).

Beträffande dessa registrerade lägenheter uppställas vanligen vissa uthyrningsvillkor, vilka i regel bekräftas genom skriftlig överenskommelse med fastighetsägaren. Åtgärder, som företrädesvis komma i fråga äro:

a) Lägenheten får på grund av den konstaterade sanitära olägenheten (vanligen dålig dager) ej bebos av familj med barn under 15 år. Vid årsskiftet voro c:a 1.400 lägenheter »barnförbjudna».

*) I flertalet fall är det fråga om en s. k. portvaktsbostad, som visserligen är försedd med centralvärme och med relativt god dagerbelysning, men som dock på grund av sin belägenhet i källaren icke kan anses fylla nutida krav på en bostad.

b) Lägenheten får endast uthyras till 1—2 vuxna personer. Sådan åtgärd vidtogs i fråga om enkelrum och smärre enrumslägenheter, vilka i och för sig kunna vara ganska bra, men som icke lämpa sig såsom familjebostäder.

Bostadsinspektionen har enligt nu mer än 20-årig praxis på detta sätt indelat de registrerade lägenheterna i olika klasser och i möjligaste mån kontrollerat uthyrningen för att på så sätt söka neutralisera befintliga sanitära brister. Detta tillvägagångssätt har upptagits i den nya bostadsparagrafen i hälsovårdsstadgan, vilket bekräftar lämpligheten av tillvägagångssättet.

Alla registrerade lägenheter och jämväl de utrymda äro föremål för permanent övervakning från bostadsinspektionens sida. Det händer nämligen, särskilt i de fall där fastigheten byter ägare, att givna föreskrifter icke iakttagas, ja det har t. o. m. förekommit fall, där en utdömd bostad, efter att i flera år ha stått tom, ånyo uthyrts såsom bostad.

Denna övervakning med 1 à 2 årliga besök i de registrerade bostäderna är mycket tidsödande men absolut nödvändig, dels för kontrollen av att givna föreskrifter verkligen iakttagas, dels för att i arkivet angivna uppgifter ständigt skola hållas aktuella och korrekta.

4) *Fortlöpande besiktning av smålägenheter.*

Även under 1937 har en extra bostadsinspektris biträtt i arbetet under 6 månader för att möjliggöra en utvidgning av den systematiska, fortlöpande besiktningen. Under 1937 ha 2.712 (1936: 1.916) smålägenheter på detta sätt inspekterats. Av antalet under året nytillkomna ärenden, uppgående till 2.703, har fortfarande flertalet eller 72 % upptagits av bostadsinspektionen själv, företrädesvis vid den systematiska besiktningen. Flertalet svårare sanitära missförhållanden inklusive utdömbara bostäder anträffats på detta sätt och ej genom direkt anmälan från utomstående.

Av de i bostadsinspektionens arkiv för sanitär olägenhet registrerade lägenheterna ha under året 138 kunnat utrymmas; av dessa voro 63 utdömningsbara.

Under året har den fortlöpande besiktningen av stadsdelarna Gamlestaden, Krokslätt samt Inom Vallgraven avslutats. Under de senaste åren ha stadsdelarna Haga, Lundby, Nordstaden samt Gårda systematiskt genomgått. Arbetet pågår vid årsskiftet i Masthugget, som är nära nog genomgånget, samt Majorna, Olskroken och Vasastaden, vilken senare stadsdel ej tidigare varit föremål för systematisk besiktning.

Under året ha, såsom nämnts, tillkommit 4.362 nya bostadslägenheter. Så gott som alla nya lägenheter bli genast uthyrda, vilket betyder en väldig omflyttning vid varje fardag. Den starka inflyttningen till städerna från landsorten ställer stora krav på bostadsproduktionen, om ej trångboddheten skall ytterligare ökas. De äldre lägenheterna, i den mån de ej helt försvinna såsom bostäder, övertagas av hyresgäster med mindre anspråk på bostaden. De större lägenheterna av äldre typ kunna

dock ej ånyo uthyras, förrän de uppdelats i smålägenheter. En livlig verksamhet i denna riktning pågår allttjämt med ett resultat, som dock ej alltid kan sägas giva tillfredsställande resultat ur bostadshygienisk synpunkt.

Överbefolkningen i smålägenheterna utgör fortfarande den allvarsammaste sanitära anmärkningen mot vårt bostadsbestånd. Mellan 60—70 % av stadens befolkning bo i lägenheter om ett rum och kök. I många fall beror denna trångboddhet icke på ekonomisk oförmåga utan på dåliga bostadsvanor. Svårare bli emellertid förhållandena, där ekonomin är svag, och värst där barnen äro många. Därför måste de s. k. Solgårdarna, d. v. s. de subventionerade bostadslägenheterna för barnrika familjer, betecknas såsom en synnerligen välkommen och välfunnen socialhygienisk åtgärd. Under 1936 togos 298 dylika lägenheter om 2—3 rum och kök i bruk. Under 1937 ej mindre än 408. För 1938 planeras ytterligare 388 lägenheter av enahanda typ.

5. Vatten.

Den totala vattenleveransen till staden har uppgått till:

Filtrerat Götaälvsvatten från Alelyckeverket	9,514 milj. m ³	= 56,7 %
Konstgjort grundvatten	2,670 „ „	= 15,9 %
Filtrerat sjövattnen från Delsjöverket	4,529 „ „	= 27,0 %
Vatten från Kallebäcks källa	0,055 „ „	= 0,4 %
	<hr/>	
	16,768 milj. m ³	= 100,0 %

Årsförbrukningen, fördelad på stadens invånare, ger följande *medelförbrukning* i liter pr individ och dygn:

	1933	1934	1935	1936	1937
för hushållsbehov, inkl. förluster ..	115,9	117,4	116,1	117,9	129,3
„ industriella behov	30,1	32,2	36,4	36,7	35,8
„ allmänna behov	4,8	5,4	5,8	5,2	5,1
„ verkets egna behov	1,4	1,3	1,3	2,2	2,6
	<hr/>				
	152,2	156,3	159,6	162,0	172,8

Råvattnet från Göta älv kloreras sedan många år enligt Ornsteins metod. Sedan 1933 underkastas även renvattnet klorering. I övrigt undergår sagda vatten antingen snabb- eller långsamfiltrering. Delsjövattnet enbart långsamfiltreras. Kloreringen av Alelycke- och Delsjövattnet har kostat resp. 0,0395 och 0,0166 öre pr m³ och klormängden pr samma vattenkvantitet har i medeltal varit 0,53 och 0,18 gram.

Den s. k. saltfronten har som regel, till följd av den relativt höga tappningen vid Lilla Edet, befunnit sig nedanför vattenintaget vid Alelyckan. Dess läge har dock försämrats under årets senare hälft. Någon märkbar saltsmak hos dricksvattnet har den ej gett anledning till.

För att motverka den besvärande rostbildningen i vattenrören har man under året tillsatt vattnet med torrsläckt kalk. Delsjöverkets marmorfilter ha dagligen varit i arbete.

Som hittills har vattnet stått under regelbunden kontroll av bakteriologiska laboratoriet. Proven ha som medelvärden gett följande resultat:

Genomsnittliga antalet bakteriekolonier pr cm³ i gelatinakultur vid 20° C. efter 48 timmar:

<i>Alelyckan:</i>	1933	1934	1935	1936	1937
i råvattnet	526	1,903	1,486	1,011	1,394
i klorerat råvatten	25	132	169	188	459
i snabbfiltrerat älvvatten	47	580	88	118	266
i långsamfiltrerat älvvatten ..	24	23	21	19	38
i konstgjort grundvatten	4	7	8	8	26
i renvatten till staden	7	4	4	3	49

Delsjön:

i råvattnet	51	352	97	80	221
i renvatten till staden	30	34	26	26	43

Colititern i råvatten och renvatten.

Siffrorna under respektive colititer betyda antalet vattenprov, som givit positivt resultat med i översta kolumnen angiven vattenmängd i cm³. De vattenmängder, som användas vid coliundersökningen, äro följande: 200; 100; 50; 20; 10; 5; 2; 1; 0,5; 0,1; 0,05; 0,01 cc. Colititern blir, om minsta coli-förande vattenkvantitet är t. ex. 2 cc: $1 < c \leq 2$.

	0,05	0,1	0,5	1	2	5	10	20	50	100	200	200
	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c	c
	0,01	0,05	0,1	0,5	1	2	5	10	20	50	100	200
<i>Alelyckan:</i>												
i råvattnet vid Lerjeholm.....	2	25	73	39	4	2	—	—	—	—	—	—
i råvattnet vid Alelyckan.....	1	21	70	42	9	—	—	—	2	—	—	—
i klorerat vatten.....	—	2	2	9	1	4	1	—	19	49	28	29
i snabbfiltrerat älvvatten	—	—	—	3	10	1	2	3	16	28	32	36
i långsamfiltrerat älvvatten ...	—	—	—	—	—	—	—	—	16	43	113	407
i renvatten till staden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	9	123
<i>Delsjön:</i>												
i råvattnet	—	—	—	—	—	2	1	—	12	12	17	102
i renvatten till staden	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	5	146

6. Näringsmedel. Kemiska kontrollanalyser.

a) *Matvarukontrollen.* (t. f. Stadsveterinären G. Kolmodin).

I de lokaler, där livsmedel saluföras eller för försäljning bearbetas och förvaras, ha gjorts inalles 71,961 inspektioner samt på salutorgen 1,597. Därvid ha 29,914,8 kg. födoämnen beslagtogs såsom otjänliga till människoföda (tab. 2).

I enlighet med kungl. förordningen av den 30 september 1921 angående kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett ha 1,483 partier kött- och fettvaror med en sammanlagd vikt av 4,525,815,5 kg. undersökts. Härav beslagtogs som otjänliga till människoföda 180,5 kg., varjämte 2,239 kg. reexporterades. Av tab. 3 framgår mängderna av olika varuslag fördelade på exportländerna.

Samtliga till offentlig auktion inom staden anmälda livsmedel ha före försäljningen underkastats besiktning. Vid dessa besiktningar, som omfattat 43 partier med en sammanlagd vikt av 245,138 kg. godkändes 18 partier vägande 39,521 kg. utan anmärkning, varjämte 3 partier vägande 825 kg. beslagtogs och oskadliggjordes. Tjugotvå partier med en vikt av 204,792 kg. godkändes till försäljning under villkor, att vid utropet tillkännagavs, att varan var av mindervärdig beskaffenhet.

Enligt besiktningsloggarna i matvarulokalerna ha vid tillsyningsmännens inspektioner gjorts inalles 1,260 anmärkningar, därav i 268 fall för bristande ordning och snygghet, i 879 fall för försummat underhåll av lokalerna samt i 113 fall för bristfällig ventilation.

Antalet matvarulokaler, som enligt gällande föreskrifter varit föremål för matvarukontrollens övervakande, utgjorde vid årsskiftet 3,646, därav 371 tillverkningslokaler nämligen: 183 bagerier, 30 sockerbagerier, 91 charkuteriverkstäder, 4 mejerier, 34 choklad-, konfekt- och glacefabriker, 16 vatten- och saftfabriker, 6 bryggerier, 6 konserverfabriker och 1 margarinfabrik (tab. 4).

Årskonsumtionen av oskummad mjölk var, enligt från mejerierna lämnade uppgifter inclusive beräknad leverans direkt från producent till konsument, densamma som under förlidet år nämligen omkring 0,50 liter pr invånare och dag.

Mjölkkontrollen har under året något utökats, men i övrigt fortgått efter samma plan som föregående år. Uttagningen av mjölkprov har ägt rum, dels vid mejerierna, där prov uttagits av mjölk från samtliga leverantörer, innan mjölken undergått någon mejeribehandling, dels i mindre omfattning i mjölkbutikerna.

Särskild kontrollant har i mejerierna övervakat pastöriseringen även som övriga förhållanden inom mejerilokalerna. I ett flertal fall har därvid konstaterats, särskilt beträffande ett mejeri, att temperaturen i pastörerna varit något för låg. En nu utkommen kunglig förordning med vissa bestämmelser rörande till människoföda avsedd mjölk och grädde avsedd att träda i kraft den 1 juli 1939 gör det, efter nämnda dag, möjligt att rättsligt beivra dessa missförhållanden.

Den under år 1936 påbörjade inventeringen av inom staden belägna stall och ladugårdar har under året slutförts. Erfarenheterna från dessa besiktningar jäva icke i någon mån det omdöme, som fälldes över år 1936 besiktigade stall och ladugårdar.

På mjölklaboratoriet ha under året undersökts 13,075 prov oskummad mjölk och 618 prov skummad mjölk. Medelfetthalten för den oskummade mjölken var 3,25 %, föregående år 3,31 %. Av de 7,512 prov, som före mjölkens mejeribehandling uttagits från producenternas leveranser, ha 107 prov (1,42 %) haft en surhetsgrad av minst 7,6, utvisande, att mjölken ej var tillräckligt hållbar, 1,201 prov (15,99 %) ha avfärgat metylenblått (reduktasprovet) inom 3 timmar, vilket betyder, att mjölken innehållit bakterier i för god vara otillåten mängd. Påvisbar smutshalt har förekommit i 27 prov (0,36 %). Motsvarande procentsiffror för mjölk, som försålts från mejerierna efter pastörisering voro 0,17 %, 3,93 % samt 0,00 %.

Under året ha 495 mjölkprov undersökts på förekomst av patogena bakterier. Av dessa undersökningar gävo 242 positivt resultat, i samtliga fall streptococcer eller diplococcer. De levererande gårdarna ha underrättats om resultatet, varjämte mjölkprov från samtliga djur infördrats. De sjuka djuren ha isolerats och underkastats behandling eller nedslaktats.

1,088 prov av kaffegrädd och 404 prov av vispgrädd ha undersökts. Medelfetthalten i kaffegrädd var 18,47 % och i vispgrädd 42,42 %. I övrigt framgå resultaten av mjölk- o. gräddundersökningarna av tab. 5. Vid årets slut voro följande gårdar godkända för försäljning av kontrollerad mjölk och grädd: Clarebergs gård, Gullbringa Säteri, Kilanda Säteri, Maleviks och Tjolöholms egendomar. Medelfetthalten för den kontrollerade mjölken var 3,40 %.

För förseelser mot gällande matvaru- och mjölkstadga ha utgått 574 skrivelser, innehållande varningar och anmärkningar, varjämte avgivits 8 rapporter för anställande av åtal.

b) *Stadskemistens laboratorium.* (D:r K. Almström.)

Under året ha 1,043 undersökningsuppdrag inkommit till laboratoriet.

Närings- och njutningsmedel: 1) mjölk och grädd	43	prov
2) övriga	136	„
Vatten	250	„
Kemikalier och kemiskt-tekn. produkter (inkl. hyttprodukter)	154	„
Fettartade substanser (inkl. maskin- och lysoljor, eteriska oljor, fernissor o. d.)	79	„
Trämassa (antalet provade balar var 1,360)	42	„
Malmer, bergarter, bränslen o. d.	221	„
Fodermedel	11	„
Gödselmedel	1	„
Arsenikprov	3	„
Diverse	103	„

S:a 1,043 prov

För matvarukontrollen och importkontrollen ha följande prov undersökts: fett 1, förorening 1, havregryn 2, honung 1, konserv 10, korb 2, lakesalt 4, mjölk 6, saltlake 1, skinka 1, smör 2, tryffelersättning 1 och visparin 1 prov.

Om dessa prov meddelas följande närmare uppgifter:

Ett prov av fett förhöll sig som vegetabiliskt fett. Ett prov av förorening i färdigkokta ärter befanns vara metalliskt järn. Ett prov av havregryn innehöll svampvegetation, främmande växtdelar och döda insekter. Ett prov av havregryn var utan anmärkning. Ett prov av honung var försatt med främmande sockerart samt hade varit utsatt för upphettning. Ett prov av konserverad majonäs var fritt från konserveringsmedel. Nio prov av konserverade grönsaker voro fria från koppar. Två prov av korb innehöll tjärfärg i fjälstret. Fyra prov av lakesalt befunnos innehålla nitrit. Av sex mjölkprov höllo fyra mindre än 3 % fett och ett av dessa höll 25 % vattentillsats. Ett prov av saltlake hade alkalisk reaktion, men saknade förskämd lukt. Ett prov av skinka var fritt från nitrit. Ett prov av smör innehöll stärkelse, vilket tyder på tillsats av margarin. Ett prov av smör var utan anmärkning. Ett prov av tryffelersättning visade sig vara färgat med tjärfärg. Ett prov av visparin utgjordes huvudsakligen av växtslem och socker.

Förutom för matvarukontrollen och importkontrollen ha för allmänna verk och inrättningar i Göteborg följande prov undersökts:

Sahlgrenska sjukhuset: margarin 2 prov. Göteborgs alkoholistanstalt: vatten 1 prov. Göteborgs fastighetskontor: vatten 3 prov. Göteborgs gasverk: gasreningsmassa 2 prov. Göteborgs gatu- och vägförvaltning: impregneringsmassa 2, olja 2 prov. Göteborgs hamnstyrelse: blyvitt 2, färg 7 prov. Göteborgs museum: arkeologiska föremål 2 prov. Göteborgs polisverk: knappor 2 prov. Göteborgs sjukhusdirektion: slagg 1 prov. Göteborgs slakthus: konsultation. Göteborgs spårvägar: olja 1 prov. Göteborgs renhållningsverk: vatten 85, sopor 12 prov. Göteborgs vattenledningsverk: vatten 52 prov. Kustsanatoriet Apelviken: stenkol 1 prov.

7. Fabriker och näringar.

Under året ha 1.808 arbetsställen inspekterats med 2.214 besök. Av dessa arbetsställen voro 395 att hänföra till hantverk, 1.358 till handel, 2 till byggnadsverksamhet och 53 till andra former av arbete.

Samtliga under kommunal tillsyn stående arbetsplatser i staden utgjorde vid årets utgång 3.941 med en total arbetsstyrka av 8.049 personer, därav 553 manliga och 881 kvinnliga minderåriga.

Med stöd av arbetarskyddslagen ha råd och anvisningar lämnats i 75 fall till förekommande av olycksfall (§ 4) och i 109 fall till förekommande av ohälsa (§ 5).

Beträffande minderårigas arbetstid har anmärkning skett i 12 fall och rörande arbetstidens förläggning och längd m. m. för övriga anställda i 67 fall. I 3 fall har man måst beivra underlåtenhet att journalföra övertidsarbete och i 388 fall ha minderårigas nedre åldersgräns ävensom deras intygsböcker föranlett anmärkningar.

8. Anordningar till smittosamma och parasitära sjukdomars förebyggande.

a) *Epidemisjukhuset.*

Å epidemisjukhuset ha under åren 1931—37 vårdats följande antal sjukdomsfall:

	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Tyfoid och paratyfoid ...	28	28	25	12	26	15	71
Skarlakansfeber.....	232	603	603	558	235	368	392
Difteri	474	263	326	182	132	92	18
Croup (utan difteri).....	11	2	6	15	11	10	—
Angina	183	143	135	248	159	168	—
Epidemisk hjärnfeber ...	5	5	5	6	5	2	5
Sömn sjuka	6	6	3	—	3	—	—
Barnförslamning.....	11	39	8	228	15	67	15
Dysenteri	3	1	217	52	3	12	12
Undulantfeber	—	2	3	—	—	3	2
Annan sjukdom	386	383	492	292	688	585	830
	1,339	1,475	1,823	1,593	1,277	1,322	1,345

Härtill komma under åren 1931—36 resp. 168, 90, 46, 27, 53 och 41 fall av provisoriskt vårdade lungtuberkuloser.

I övrigt hänvisas till mer detaljerad redogörelse i denna berättelse.

b) *Anmälda smittosamma sjukdomar.*

Antalet enligt epidemilagen inkl. dess tillägg rapporterade smittofall har utgjort 542 mot 639 året förut. Övriga uppgifter återfinnas under kap. III: Sjuklighet.

I epidemilagen angivna sjukdomsfall ha som regel inlagts å epidemisjukhuset. Enda undantag har gällt fall av skarlakansfeber, som upptäckts långt fram i fjällningsstadiet och där situationen ansetts medge annan form av isolering.

Enligt gängse principer ha smittade familjer och hem underkastats noggrann undersökning och utredning. Desinfektionerna ha som hittills utförts enligt tämligen återhållsamma grundsatser. Friska minderåriga syskon ha avhållits från skolgång inkubationstidens längd och andra friska personer ur den insjuknades omgivning ha i måttfull utsträckning underkastats nödiga restriktioner.

c) *Särskilda åtgärder mot smittosamma sjukdomars införande i riket. Hamnhygien.*

De av hälsovårdsnämnden enligt karantänslagen den 4 maj 1934 förordnade besiktningsmännen ha verkställt dels föreskrivna besiktningar av fartyg, som anlant från av kommerskollegium smittoförklarade ham-

nar, dels de fartygsbesiktningar i övrigt, som påkallats av hänsyn till smittosamma sjukdomars förebyggande. Därjämte ha de, enligt Kungl. kungörelse den 4 maj 1934 angående råttutrotning ombord å fartyg, övervakat råttförekomsten samt låtit vidtaga nödiga åtgärder till råttstammarnas decimering. Oberoende av sagda Kungl. kungörelse ha samtliga fartyg, som anlänt från tidigare pestsmittade hamnar, ställts under observation.

För att tillgodose den allmänna skeppshygienen har den hamnhygieniska avdelningen verkställt 760 besiktningar ombord å fartyg, förtöjda inom stadens hamnområde.

d) *Tuberkulosen.*

För vård av lungtuberkulos har staden haft tillgång till 509 sängplatser, d. v. s. 1,94 pr 1.000 invånare, med följande fördelning:

Renströmska sjukhuset	262
Sjukvårdsavdelningen å Gibraltar	82
Dispensärcentralens observationsavdelning	29
Barnsanatoriet Rävlanda	136
<hr/>	
S:a 509 platser	

All stadens dispensärvård är sammanförd till den s. k. Dispensärcentralen, som i sin organisation motsvarar en för större stad avpassad centraldispensär. Under densamma sorterar även nyssnämnda observationsavdelning med 29 sängar.

Inom hälsovårdsnämnden har utarbetats principplan för ny centraldispensär med betydligt utvidgade lokaler och en i allo utvidgad verksamhet.

Tuberkulosbyråns verksamhet (D:r Hj. Anderson.)

Årets nya lungtuberkulosmaterial har utgjorts av 206 män, 200 kvinnor och 10 barn, sammanlagt 416 personer. Tuberkulos i annat organ än lungorna har nyanträffats hos 36 män, 74 kvinnor och 136 barn, sammanlagt alltså 246 fall.

I 3.469 tuberkulösa eller av tuberkulos hotade hem ha tuberkulossyst-rarna avlagt 8.509 besök. Någon form av understöd har lämnats åt 1.425 familjer. Byrån har utfärdat 988 remisser till sjukhus och vårdanstalter för tuberkulösa. Till barnhem och permanenta kolonier ha 198 barn sänts. Någon form av sommarvistelse på landet har bekostats eller förmedlats för 615 klena barn ur tuberkulösa familjer. Sammanlagt 152 tuberkulösa barn ha beretts lantvistelse inom för dem avsedda kolonier.

Å sommarsanatoriet Sandarne ha vårdats 138 patienter i sammanlagt 8.688 dagar, eller i genomsnitt 63 dagar pr patient. Sanatoriet hölls öppet under tiden 3/6—14/9.

Å byrån ha undersökts 5.122 personer vid 7.178 undersökningar. Sänk-ningsreaktion har utförts å 5.487 blodprov. Röntgenfotografering har

gjorts 2.395 gånger. Av 1.641 tuberkulinprov ha 445 blivit positiva. Av å byrån undersökta 534 upphostningsprov visade 148 prov tbc-baciller.

Byrån har liksom förut erhållit en högt värderad hjälp från Sahlgrenska sjukhuset och barnsjukhuset, där 344 personer med tuberkulos i andra organ än lungorna blivit undersökta.

Undersökningar av personalgrupper vid olika företag ha i viss utsträckning fortgått även under det gångna året. — Liksom förut har en extra (tredje) läkare varit anställd under en del av året.

Intrakutana Calmette-vaccinationer ha utförts till ett antal av 276.

Under året ha åt 537 personer givits 15.135 ljusbäd.

Byråns årliga nytillkomna tuberkulosmaterial sedan dess start, även-
 som motsvarande absoluta och relativa dödstal i lungdot och i all tbc., framgå av följande sammanställning.

År	Män	Kvinnor	Barn	Summa	Abs. dödstal		Per tiotusen	
					i lungdot	i all tbc.	i lungdot	i all tbc.
1911—15.....	126	194	53	376	370	460	20,9	26,1
1916—20.....	182	202	62	446	369	472	18,3	24,0
1921—25.....	158	222	83	463	312	394	13,9	17,6
1926—30.....	172	226	36	434	275	333	11,7	14,1
1931.....	203	251	23	477	310	361	12,7	14,7
1932.....	194	251	12	457	232	275	9,3	11,0
1933.....	175	238	19	432	250	297	9,9	11,8
1934.....	175	219	17	411	247	285	9,8	11,2
1935.....	186	194	14	394	231	255	9,0	9,9
1936.....	190	204	7	401	209	246	8,1	9,4
1937.....	206	200	10	416	174	213	6,6	8,0

Tuberkulosdödligheten har som synes fortsatt att sjunka och har på mindre än ett kvartssekel nedgått med två tredjedelar.

Kurvan å nästa sida visar vackert framstegen för Göteborgs vidkommande, både absolut taget och i jämförelse med riksmiddel-talet.

e) *Smittosamma könssjukdomar.*

Under året ha följande personer, tillhörande Göteborgs stad och oavsett om de smittats där eller annorstädes, anmälts för venerisk sjukdom:

Syphilis congenita	1
» acquisita primaria	22
» » secundaria	14
Gonorrhæa	974
Ulcus molle	26

1,037

Sedan 1919, då den s. k. lex veneris trädde i kraft, ha följande anmälningar av i staden boende könssjuka personer ingivits:

År	Antal fall	Fall pr 10,000 inv.	År	Antal fall	Fall pr 10,000 inv.
1919.....	3,230	161	1921.....	1,794	87
1920.....	2,250	111	1922.....	1,362	60

Tuberkulosdödligheten pr 10,000 invånare.

————— = Göteborg.
 - - - - - = Hela landet.

Forts. från sid. 24.

1923.....	1,378	60	1931.....	1,231	50
1924.....	1,155	50	1932.....	1,130	45
1925.....	1,196	52	1933.....	1,039	41
1926.....	1,502	65	1934.....	1,015	40
1927.....	1,367	59	1935.....	1,146	45
1928.....	1,365	57	1936.....	1,206	47
1929.....	1,587	66	1937.....	1,037	39
1930.....	1,549	63			

Efter någon uppgång åren 1935 och 1936 visar 1937 den hittills lägsta relativa siffran, motsvarande knappt en fjärdedel av siffran för 1919, året för lex veneris' tillkomst. I jämförelse med relativa genomsnittssiffran för åren 1919—36 utgör årssiffran 61 %.

Den veneriska smittan har, i procent räknat, förvärvat å följande orter:

	Göteborg	Annan svensk ort	Utlandet	Obekant plats	
Syphilis.....	40,5	2,7	56,8	—	= 100 %
Gonorrhæa	77,9	9,6	11,7	0,8	= 100 %
Ulcus molle	19,2	—	80,8	—	= 100 %

De smittade ha representerat följande åldrar:

Ålder	1-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-40	41-60	över 60	
%	0,6	—	10,5	30,8	28,4	21,3	8,2	0,2	= 100 %

Under åren 1933—37 ha resp. 174, 233, 240, 267 och 263 personer anmälts som smittokällor. Dessa fall, redovisade i %, ha handlagts sålunda:

	1933	1934	1935	1936	1937
Påtvingats behandling	78,2	74,3	72,9	71,9	70,7
Styrkt smittofrihet	9,8	9,0	10,8	10,5	9,1
Ej anträffats.....	8,0	6,4	10,0	8,6	6,5
Annan övervakn. läkare.....	4,0	10,3	6,3	9,0	13,7
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Anmälan om ohörsamhet mot behandlande läkare eller om avbrott i inledd behandling har under åren 1933—37 gjorts i resp. 91, 53, 72, 119 och 131 fall. Med de tredskande har förfarits sålunda:

	1933	1934	1935	1936	1937
Påtvingats behandling	59,3	60,4	52,8	75,6	72,5
Styrkt smittofrihet	1,1	—	4,2	4,2	5,4
Ej anträffats.....	19,8	18,9	31,9	6,7	7,6
Annan övervakn. läkare.....	19,8	20,7	11,1	13,5	14,5
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Två polikliniker för kostnadsfri behandling av smittosamma könssjukdomar ha haft daglig mottagning för män och kvinnor.

Nedanstående översikt visar poliklinikernas verksamhet:

	Män		Kvinnor	
	Sociala huset	Holtermanska sjukhuset	Sociala huset	Holtermanska sjukhuset
A) Fall av könssjukdom i smittosamt skede:	600	904	394	272
Därav nya 1937.....	417	694	214	167
Antal poliklinikbesök	10,316	9,394	7,362	3,959
Besök pr mottagning	35	31	25	13

	Män		Kvinnor	
	Sociala huset	Holtermanska sjukhuset	Sociala huset	Holtermanska sjukhuset
B) <i>Fall av könssjukdom i ej smittosamt skede, hudsjukdom m. m.:</i>	451	1,350	264	986
Därav nya 1937.....	383	1,112	163	856
Antal poliklinikbesök	1,378	5,150	1,891	2,996
Besök pr mottagning	5	17	6	10

f) *Skyddskoppymningen.*

Under maj och juni höllos 3 offentliga vaccinationer. Vid dessa ympningsmöten vaccinerades 2.065 personer. På annat håll ha utförts 259 rapporterade ympningar.

Sammanlagt 578 revaccinationer ha anmälts till förste stadsläkaren.

g) *Bakteriologiska laboratoriet.*

Laboratoriet, som står på sjukhusdirektionens stat, har under året utfört följande bakteriologiska och serologiska undersökningar:

Wassermann-prov 18.911 st., difteriprov 1.502, agglutinationsprov (tyfoïd, paratyfoïd, Bang, Gärtner, dysenteri, tularemi) 1.750, komplementbindningsreaktion för Bangdiagnos 59, diverse undersökningar rör. tyfoïd, dysenteri, undulans, Weil och tetanus 5.778, blododling för sepsisdiagnos 312, diverse undersökningar å tbc-baciller (sputum, urin, var, punktat etc.) 2.026, marsvinsprov på tbc 936, odling för typbestämning av tbc-baciller 800, bakteriologiska undersökningar av urin, var, punktat etc. 3.347, dito av födoämnen 28, autovaccinberedning 381, BCG-vaccin för intrakutant bruk (antal ampuller) 819, dito för peroralt bruk (antal ampuller) 2.892, Weberprov 10, blodräknings- och hämoglobinprov 23, sänkningsreaktioner 18, Eijkmans jäsningsprov å vatten 2.486, bakterieräkningar i vatten 4.891, kongoagarprov å vatten 319, Zondeks reaktion 321, sedimentundersökningar 2.687, Gc-prov 152, pH-bestämningar av urin 24, kikhostundersökningar 16, sterilitetsprov 88, typbestämning av pneumokokker 54, diverse reaktioner och prov 47. — Summa 50.677 undersökningar.

h) *Desinfektion. Auktionsgods.*

Av nedanstående anledningar har angivna antal desinfektioner utförts genom nämndens personal:

Akuta smittor	502
Tuberkulos	339
Misstänkt pantlåne- och auktionsgods.....	58
Andra orsaker	10
	<hr/>
	909

Antal desinfekterade lokaler:

Rum.....	834
Kök	95
	929

i) *Åtgärder mot ohyra.*

Årets kamp mot ohyra har i hög grad influerats av de skärpta bestämmelser, som i fråga om Cyanrökningsmetodikerna trädde i kraft den 1 november 1936. Den obligatoriska skyddszonen har för fastighetsägaren medfört dyrbara utrymningar. Cyanförfarandet har skjutits åt sidan och man söker nu hjälpa sig fram med andra och oftast mindre effektiva metoder.

Inom staden verksamma cyanrökare ha åren 1933—37 rapporterat följande antal cyanrökningar:

	1933	1934	1935	1936	1937
Boningsrum, kök	4,133	4,083	6,020	5,740	1,992
Hallar, badrum	839	796	1,179	1,576	421
Fabriker, magasin.....	10	14	31	14	11
Smärre fartygsutrymmen	1,536	1,451	1,690	1,977	1,873
Större fartygsutrymmen	120	208	98	74	60
Diverse utrymmen.....	69	70	17	98	65
	6,707	6,622	9,035	9,479	4,422

I av hälsovårdsnämnden godkända cyankammare ha utförts sammanlagt 261 rökningar, därav 87 stycken i stadens egen cyanrökningsanstalt. Härtill kommer ett ej så litet antal rökningar av bohag, som utförts inom provisoriska cyankammare, där alltså rökning måst anmälas från fall till fall.

Av tabellen framgår, att cyanrökningarna under 1937 stannat något under hälften av motsvarande under 1936. Beaktar man enbart de socialhygieniskt viktiga bostadsrökningarna visar det sig, att de sjunkit ned till en tredjedel. Detta innebär, att 19 i staden verksamma, av medicinalstyrelsen godkända cyanrökare i allt större utsträckning måst gripa till diverse konkurrensmetoder, av vilka en del måste betecknas som undermåliga.

Situationen på ohyremarknaden blir alltmera olustig. Det av stat och kommun kontrollerade avlusareskrået kan ej upprätthålla en god arbetsstandard och den för samhället så viktiga och nödvändiga avlusningen glider över i former, där man kan arbeta utan kontroll och utan ansvar. Finner man ej snart ett effektivt och ofarligt utrotningsmedel, måste cyanförfarandet organiseras om från grunden och på ett effektivt sätt ställas i samhällets tjänst.

Den förr tämligen vanliga avlusningen av personer och deras gångkläder i stadens desinfektionsanstalt har numera kunnat upphöra. Klädlossn äro synbarligen ställda på avskrivning.

j) *Åtgärder mot råttor.*

Jämlikt art. 28 i den internationella hälsovårdskonventionen ha, till nedbringande av rättstammarna ombord å fartyg, 60 större utrymmen, huvudsakligast lastrum, cyanrökts. Efter vederbörlig deratisation ha internationella rättfrihetscertifikat utfärdats för 12 fartyg.

Samtliga fartyg, som ankommit från hamnar, vilka för närvarande äro pestsmittade eller som tidigare haft pest och därför ansetts misstänkta, ha stått under vederbörlig kontroll. Någon misstänkt råttödlighet har dock ej anträffats. Utan gensaga har råttförekomsten å fartyg i internationell fraktfart påtagligt minskats till fromma för bemanning och laster. Avsevärd råttförekomst kan numera påvisas huvudsakligen å spannmålsförande fartyg från sädesproducerande länder, främst Sydamerika.

Särskild uppmärksamhet har ägnats åt hamnområdet och upprepade giftutläggningar ha skett genom hamnstyrelsens försorg.

Trots att staden numera i stor utsträckning försetts med råttsäkra sopkärl av renhållningsverkets modell, ser det ut, som rättstammarna vore stadda i ökning inom staden. Det har bl.a. visat sig, att kloakledningarna utgöra ett viktigt tillhåll för råttor. Efter anmaning från hälsovårdsnämnden har giftutläggning skett i c:a 700 fastigheter. I ett stort antal byggnader ha vissa anordningar för råttsäkring kommit till utförande.

9. *Barnavårdsverksamheten.*

Barnavårdsnämndens allmänna verksamhet framgår av nedanstående tablå:

År	Totala antalet barn	skydds- uppfostran	För dessa har verksamheten avsett			
			samhällsvård	åtgärder enl. 23 § i b. v. lagen	insp. av fosterbarn	barnavårds- mannaskap
1926	7,815	274	1,827	133	596	4,688
1930	8,535	322	2,072	102	895	5,144
1931	8,828	348	2,103	177	883	5,317
1932	8,955	375	2,176	204	801	5,399
1933	8,758	388	2,173	194	729	5,274
1934	8,422	398	2,172	170	707	4,975
1935	8,396	399	2,152	232	705	4,906
1936	8,498	357	2,220	232	704	4,985
1937	8,228	312	2,139	133	661	4,983

Barnavårdsmanna-institutionen har visat följande utveckling:

	Antal barnavårdsmän		Antal barnavårdsmannaskap omhändertavda av		Summa
	Avlönade	Oavlönade	Avlönade	Oavlönade	
			barnavårdsmän	barnavårdsmän	
1918	12	52	961	101	1,062
1920	21	61	2,319	125	2,444

1925	35	45	3,897	93	3,990
1930	39	28	4,561	78	4,639
1933	39	18	4,392	61	4,453
1934	29	20	4,295	85	4,380
1935	27	21	4,333	82	4,415
1936	26	22	4,321	76	4,397
1937	25	18	4,310	66	4,376

Vården av fosterbarn har haft följande omfattning:

	Födelseår	Vårdade i			S:a
		fosterhem	barnhem	annan anstalt	
Barn i äktenskap	1921—30	89	8	—	97
» » »	1931—36	51	12	2	65
» » »	1937	14	5	—	19
Barn utom äktenskap	1921—30	237	2	1	240
» » »	1931—36	178	18	—	196
» » »	1937	32	16	—	48

För sluten vård har man förfogat över följande vårdanstalter:

	Kommunala		Ej kommunala	
	antal	vårdplatser	antal	vårdplatser
Barnhem för stadigvarande vård	—	—	3	82
Hem för såväl stadigvarande som tillfällig vård	—	—	1	12
Upptagningshem	4	292	3	104
Skyddshem	—	—	—	—
Andra anstalter	—	—	18	420

Inom staden arbeta 11 barnavårdscentraler, av vilka barnavårdsnämnden driver 1 och föreningen Mjölkdroppen 10 stycken. Deras samlade verksamhet framgår av följande tabell:

	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Antal födda	3,101	3,002	2,992	3,147	3,347	3,643
Döda 0—1 år i % av födda	4,1	3,7	3,6	2,7	3,5	2,7
Övervakade barn ...	2,176	2,356	2,373	2,786	3,101	3,244
Underhållsdagar ...	303,102	355,006	422,736	443,593	476,878	596,239
Totalkostnader	32,893	32,836	32,727	35,852	37,951	40,973
Föräldraavgifter	8,381	9,591	11,153	12,408	14,475	16,483

III. Sjuklighet och sjukvård.

1. Sjukligheten i staden.

Då huvudparten gängse sjukdomar ej äro underkastade anmälningsplikt, kan den samlade sjukligheten i staden ej statistiskt belysas. Någon

ledning har man dock dels av distriktsläkarnas veckorapporter, dels av de obligatoriskt anmälda smittosjukdomarna.

År	Distr. läk:a anmält pr 1,000 inv.	Smittor pr 1,000 inv.	År	Distr. läk:a anmält pr 1,000 inv.	Smittor pr 1,000 inv.
1925	64	3,1	1931	57	2,6
1926	44	2,6	1932	54	3,2
1927	62	2,7	1933	55	4,4*)
1928	51	2,8	1934	48	3,8
1929	52	2,1	1935	62	1,8
1930	55	2,5	1936	56	2,5
			1937	46	2,1

Dessa siffror visa, att distriktsläkarna under 1937 relativt taget anmält 16 % färre sjukdomsfall än under tioårsperioden 1927—36 och att 1937 års obligatoriskt anmälda smittofall med c:a 25 % understiga genomsnittssiffran för nyssnämnda tioårsperiod, trots det att de ej så få fallen av icterus infectiosus statistiskt belasta endast periodens senare hälft.

De obligatoriskt anmälda smittorna återfinnas i tab. 11.

Av *skarlakansfeber* anmäldes 338 fall eller 1,3 pr 1.000 invånare. Sjukligheten visade samma relativa siffra som under 1936 ävensom under tioårsperioden 1927—36. Epidemien har i stort sett varit av lindrig natur.

Av *tyfoïd* anmäldes 10 fall mot 5 året förut. Fallen fördelade sig tämligen jämnt över årets månader.

Av *paratyfoïd* inträffade 47 fall mot 6 året förut.

38 av dessa fall tillhörde en epidemi å barnbördshuset med utgreningar till en del barnaföderskors hem. Epidemien omfattade: nyförlösta mödrar 15, nyfödda barn 14, vårdpersonal 4, anhöriga i hemmen 5. Av de 38 fallen voro endast 14 sjuka, övriga fall upptäcktes vid fäcesprov. Dylika inhämtades från nära 500 personer. Denna intensiva provtagning torde förklara det osedvanligt stora antalet upptäckta rena bacillbärare. Flera av sjukdomsfallen företedde svåra symptom med allvarliga komplikationer. Av barnen företedde endast ett några symptom och detta fall gick till döden. Ett av barnen förblev bacillbärare under 7½ månad.

Av *difteri* förekom endast 7 fall mot 84 året förut. Siffran är den lägsta som förekommit i stadens epidemistatistik. Bortsett från ett synbarligen importerat fall i december inträffade de övriga få fallen i början av året.

Av *rödsot* anmäldes 9 fall mot 6 året förut. I augusti inträffade 5 fall, de övriga utgjorde enstaka stänkfäll.

Av *infektiös ikterus* (inkl. hepatit och katarrhal icterus) förekom 122 fall. Under åren 1933—36 anmäldes resp. 31, 94, 129 och 159 fall. Tills vidare torde det undandraga sig ett bedömande, huruvida samtliga an-

*) Fr. o. m. 1933 har icterus infectiosus inräknats som anmälningspliktig smitta.

mälda fall säkert varit av infektiös natur eller om något enhetligt virus förelegat.

Av *Weils sjukdom* inträffade 1 fall.

Av *akut barnförlamning*, *epidemisk hjärnfeber* och *undulantfeber* anmäldes resp. 4, 3 och 1 fall.

För nedanstående smittor äger man uppgifter endast i distriktsläkarnas årsrapporter: mässling 8 fall mot 117 året förut, påssjuka 31 (550), kikhosta 261 (79), vattenkoppor 71 (58), influensa 3.729 (3.378).

2. Den allmänna sjukvården i staden.

Sjukvården inom stadens 13 sjukvårdsdistrikt har under året skötts av 11 distriktsläkare och 1 extra läkare.

Distriktsläkarna ha anmält 12.168 sjukdomsfall. I övrigt hänvisas till tab. 14.

För *läkarbesök nattetid* vid hastigt påkommet sjukdomsfall har hälsovårdsnämnden utbetalat:

År	Antal besök	Kronor	År	Antal besök	Kronor
1931	173	3,655:95	1935	226	4,000:30
1932	254	5,244:35	1936	193	3,439:90
1933	292	5,799:—	1937	199	3,575:15
1934	259	5,267:—			

Läkemedel åt fattiga sjuka ha under senare år dragit följande kostnader:

År	Kronor	Kr. pr stadens inv.	År	Kronor	Kr. pr stadens inv.
1931	57,985:59	0:24	1935	90,743:54	0:36
1932	67,489:—	0:27	1936	89,576:03	0:35
1933	87,339:—	0:35	1937	95,514:77	0:36
1934	87,714:96	0:35			

Över antalet *läkare* (underläkare, amanuenser och assistentläkare ej inräknade) och *tandläkare* i aktivt arbete ävensom antalet *apotek* och där anställd *personal* lämnas följande sammanställning:

År	Läkare	Totala siffror			Antal invånare för varje			Å apotek anställd
		Tandläk.	Å apotek anställda	Läkare	Tandläk.	Apotek		
1925	116	56	82	1,991	4,125	16,500	2,817	
1930	138	102	67	1,780	2,408	17,543	3,666	
1931	143	112	80	1,734	2,213	17,708	3,099	
1932	147	125	81	1,689	1,986	17,738	3,066	
1933	150	131	87	1,676	1,919	15,714	2,889	
1934	153	137	86	1,651	1,843	15,788	2,937	
1935	153	142	85	1,670	1,799	15,968	3,006	
1936	160	162	89	1,618	1,598	16,181	2,909	
1937	170	160	91	1,545	1,641	16,417	2,886	

Stadens 9 *kommunalsköterskor* (1 plats vakant) ha, med eventuell tillfällig hjälp, utfört sjukvård sålunda:

	1933	1934	1935	1936	1937
Summa patienter	885	865	914	882	867
Av dem betalande	457	480	520	519	510
Dag-sjukbesök	23,635	21,078	23,002	23,386	23,783
Natt-sjukbesök	110	161	134	80	73
S. k. förlängda besök	76	74	144	149	90

3. Sjukhus och polikliniker.

I fråga om sjukhusens och poliklinikernas verksamhet hänvisas till sjukhusdirektionens årsberättelse över sjukvården i staden.

4. Barnaföderskors vård.

Barnbördshusets verksamhet framgår av nedanstående tabell:

	1933	1934	1935	1936	1937
Förlösta patienter	2,291	3,003	3,165	3,402	3,543
Därav gifta, änkor och frånskilda..	2,319	2,487	2,652	2,875	3,028
„ ogifta	572	516	513	527	515
Andra patienter	234	248	262	298	303

Beträffande övrig verksamhet hänvisas till berättelsen över stadens sjukhus.

De *privata förlossningshemmens* verksamhet redovisas i sammandraget över barnmorskornas dagböcker.

Jämlikt föreskrift i § 7 av gällande reglemente för barnmorskor ha 50 i staden *praktiserande barnmorskor* inkommit med utdrag ur sina dagböcker. Uteslutas förlossningar, utförda å offentliga och enskilda förlossningshem, visar det sig, att

20 barnmorskor	ej haft någon förlossning
15 „	vardera haft 1—10 förlossningar
6 „	„ „ 11—20 „
1 barnmorska	„ „ 21—30 „
1 „	„ „ 31—40 „
1 „	„ „ 51—60 „

Ett sammandrag av barnmorskornas dagböcker visar följande:

År	Antal barnmorskor, från vilka tipsgifter inkommit	Barnafödskor					Barnsängs-kvinnan var 3 veckor efter förlossningen		Barnafödskor förlösta och vårdade i		Födda barn													
		Antal	Gifta	Ogifta	Änkor och fränskilda	Förstöderskor	Omstöderskor	Frisk	Sängliggande sjuk	Död	Missfall	Antal	Gossar	Flickor	Levande födda				Dödfödda					
															Fullgångna		Ofullgångna		Fullgångna		Ofullgångna			
															Gossar	Flickor	Gossar	Flickor	Gossar	Flickor	Gossar	Flickor		
1930	68	1,478	1,294	172	12	545	933	1,460	14	4	50	862	301	1,199	579	620	540	573	19	31	13	8	7	8
1931	69	1,495	1,319	160	16	575	920	1,473	19	3	47	919	280	1,231	607	624	579	574	14	41	8	6	6	3
1932	62	1,350	1,171	164	15	532	818	1,332	12	6	41	814	289	1,072	533	539	500	504	16	21	10	7	7	7
1933	61	1,338	1,176	156	6	536	802	1,326	10	2	15	938	324	1,023	487	536	459	501	16	24	7	4	5	7
1934	58	1,290	1,114	169	7	550	740	1,281	9	—	7	963	322	977	527	450	504	415	14	28	4	2	5	5
1935	54	1,282	1,126	146	10	560	722	1,273	7	2	10	1,019	282	1,007	512	495	475	455	20	32	10	4	7	4
1936	54	1,375	1,211	159	5	629	746	1,365	10	—	6	1,144	285	1,106	544	562	510	507	24	45	6	8	4	2
1937	50	1,443	1,267	162	14	654	789	1,431	10	2	6	1,280	255	1,203	600	603	569	554	18	36	7	3	6	10

Till 2 barnmorskor har hälsovårdsnämnden utbetalat kr. 150:— som full ersättning för förlossningar, utförda i medellösa hem, samt till 27 barnmorskor kr. 4,270:—, utgörande bidrag till ersättning för enligt fastställd taxa utförda förlossningar.

5. Apoteken.

Av stadens 16 apotek ha 15 i vanlig ordning visiterats av förste stadsläkaren. Ett har varit föremål för inspektion från medicinalstyrelsens sida. Samtliga apotek ha kunnat erhålla goda vitsord.

6. Rättsmedicin m. m. (t. f. andre stadsläkaren C. Fällström.)

I) Utlåtanden angående dödsorsak.

a) Kungl. Maj:ts Befallningshavande i Göteborgs och Bohus län har förordnat om rättsmedicinsk obduktion å ett 14 månader gammalt å barnhem intaget flickebarn, som vid fall ur sängen ådragit sig en skallfraktur och i anslutning därtill avlidit.

b) Poliskammaren i Göteborg har begärt utlåtande angående dödsorsaken i 66 fall. Efter verkställd besiktning och obduktion ha följande dödsorsaker fastställts:

1. <i>Mors naturalis.</i>		2. <i>Mors violenta, non naturalis.</i>	
Vitia primæ conformationis..	1	Casus mortiferi:	
Partus præmaturus	1	Submersio	5
Influenza cum ægrotatione pul-		Fractura cranii	2
monis	1		

Tuberculosis pulmonis	1	Laceratio	1
Hæmorrhagia cerebri	1	Intoxicatio acuta	1
Epilepsia	1		
Psychosis	1	Suicidium:	
Pericarditis	1	Submersio	5
Endocarditis chronica	1	Strangulatio	10
Myocarditis chronica	8	Vulnus Sclopetarium	2
Arteriosclerosis	9	Intoxicatio acuta	5
Embolia	2		
Bronchitis capillaris	2		
Pneumonia acuta lobaris	2		
Ileus	1		
Nephritis acuta	1		
Carcinoma ventriculi	1		

II) *Utlåtanden till poliskammaren efter besiktning av levande person.*

På uppdrag av polismyndigheten har kroppsundersökning verkställt och utlåtande avgivits i 33 fall.

a) Sexuallöföryttelse med minderåriga flickor (2). Undersökningen gav ej stöd för antagandet att könsumgänge ägt rum.

b) 41 års man, som i tjänsten uppträtt till synes påverkad av alkoholhaltiga drycker (raglade). Blodprov visade 0 pro mill. med avseende på alkoholkoncentrationen i blodet. Raglandet kunde förklaras av en större dos sömnmedel, den undersökte intagit kvällen före tjänstgöringsdagen.

c) 51 års man, som skulle överföras till tvångsarbetsanstalt, visade sig vid verkställd röntgenundersökning behäftad med lungtuberkulos (stad. III). Föreslogs vård å tuberkulossjukhus.

d) sjukhusvård på grund av bensår, ekzem, epilepsi o. dyl. tillrädd i 5 fall.

e) anmälan till nykterhetsnämnden har verkställt i de fall, där vid undersökningen framkommit, att behov av alkoholistvård förelegat. (11 fall).

f) anmälan jämlikt par. 23 i fattigvårdslagen har gjorts i 13 fall, där vederbörande befunnits vara i sådan belägenhet, att fattigvårdsstyrelsens ingripande varit av nöden.

III) *Utlåtanden till poliskammaren angående persons sinnesbeskaffenhet.*

På uppdrag av polismyndigheten har undersökning beträffande sinnesbeskaffenhet påkallats i 37 fall.

a) trängande behov av vård å sinnessjukhus, vårdattest utfärdad i 22 fall.

b) observationsattest (sinnessjuklagens par. 28.) 1 fall.

c) läkarintyg enligt sinnessjuklagen par. 11 mom. 2 i 8 fall.

d) egen ansökan (ansökan I.) för intagning å sinnessjukhus har under-tecknats i 3 fall.

e) symptom å sinnessjukdom har vid undersökningen ej framkommit i 3 fall.

I tvenne av de enligt par. II mom. 2 behandlade fallen gällde det straff-friförklarade från sinnessjukhus försöksutskrivna personer, varav en efter försöksutskrivningen begått våldtäcktsförsök, den andre uttalat hot att taga sitt eget liv. Det i sinnessjuklagen par. 51 föreskrivna anmaningsförfarandet kunde ej tillämpas, då det var ovisst om den sinnessjuka kunde fatta innebörden av anmaningen. Sedan nämnda läkarintyg utfärdats, överfördes vederbörande till det sinnessjukhus, från vilket han försöksutskrivits.

IV) *Utlåtanden till hälsovårdsnämnden över persons sinnesbeskaffenhet.*

På uppdrag av hälsovårdsnämnden har undersökning av sinnesbeskaffenhet och utlåtande avgivits i 10 fall.

a) trängande behov av vård å sinnessjukhus har förelegat, varför vårdattest utfärdats i 2 fall.

b) observationsattest enligt sinnessjuklagens par. 28 i 1 fall.

c) man lidande av traumatisk neuros, vård å vilohem föreslagen.

d) kvinna, paranoid psykopat, ej i behov av vård å sinnessjukhus.

e) imbecill kvinna, vars 9-åriga dotter föreslogs att omhändertagas för skyddsuppfostran.

f) undersökning i 3 fall av kvinnor lidande av tvångsföreställningar, neuros resp. psykopati, ej i behov av vård å sinnessjukhus, minderåriga barn i hemmet erhöillo tillfredsställande vård.

g) kvinna, symptom å psykiskt sjukdomstillstånd ej påvisbara.

V) *Utlåtanden till nykterhetsnämnden.*

På begäran av nykterhetsnämnden har undersökning verkstälts och läkarbetyg för intagning å alkoholistanstalt utfärdats för 53 män och 5 kvinnor. Som intagningsgrund har anförts:

a) farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv. 6 fall.

b) utsatt någon, som vederbörande jämlikt stadgandet i lag är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller brustit i plikter mot sådan person. 17 fall.

c) legat det allmänna, sin familj eller annan till last. 12 fall.

d) varit ur stånd att taga vård om sig själv. 7 fall.

e) fört ett för närboende eller andra grovt störande levnadssätt. 3 fall.

f) tre eller flera gånger under de senaste 2 åren bötfälld för fylleri. 13 fall.

Vid läkarundersökning av de personer, som omhändertagits å polisstationer, äro de vagabonderande alkoholister rikligt representerade.

I anslutning till alkoholmissbruket uppträdande psykoser föranleda, att de måste överföras till sinnessjukhus, från vilket de i regel efter kort tid utskrivs för att omedelbart fortsätta sin vandring och därmed förbundna suporgier, tills de nästa gång hamna i en polisarrest. På grund av att de intagits på sjukhus, blir fylleriförseelsen i många fall ej beivrad och de undandraga sig helt varje övervakningsförfarande från nykterhetsnämndernas sida. Ur socialhygienisk synpunkt vore det önskvärt, att dessa individer isolerades med samma snabbhet och effektivitet som de personer, på vilka epidemilagen är tillämplig. Ett anmälningsförfarande (skyldighet) från praktiserande läkare, sjukhusläkare, polismyndighet till en central myndighet (nykterhetsnämnd, ev. länsnykterhetsnämnd) torde vara i lika hög grad påkallat som den anmälningsplikt, som föreligger då det gäller de i epidemilagen, lex veneris och i en ev. lungsotslag angivna sjukdomar. Då det övervägande antalet av de personer, på vilka alkoholistlagen äger tillämpning, med stor sannolikhet äro psykiskt defekta eller psykiskt sjuka med benägenhet för psykogena förvirringstillstånd, ofta av opportun karaktär, är ett intimt samarbete mellan våra vårdhem för s. k. alkoholister (alkoholistanstalter) och sinnessjukhus av nöden, för att en stor grupp för samhället missanpassade individer skola få den behandling, som för dem själva och samhället är lämpligast.

VI) *Sjukvårdande verksamhet vid Göteborgs ålderdomshem.*

Under året ha på ålderdomshemmet intagits 22 och utskrivits 17 personer. Den 31/12 vårdades där 128 pensionärer. Hälsotillståndet har varit gott med undantag för januari och februari månader, då en influensaepidemi med ett flertal fall med lungkomplikationer inträffade. 3 personer avled.

Å sjukavdelningen vårdades den 31/12 21 patienter på grund av nedan angivna sjukdomar.

Diabetes mellitus	1	Polyarthrit rheum. chron.	1
Arteriosclerosis cerebri	5	Fractura colli femor. op.	1
Endocarditis chronica	1	Exema chron.	1
Myocarditis chronica	5	Cataracta senilis	2
Hypertonia	1	Glaucoma	1
Hypertrophia prostatæ	1	Myxödema	1

IV. Befolknings- och dödlighetsstatistik.

1. Folkmängd, nativitet, mortalitet.

Den kyrkoskrivna befolkningen utgjorde den 1 januari 262,676 och den 31 december 269,581.

Befolkningens tillväxt framgår av följande siffror:

År	Folkmängd vid årets slut	Därav mankön	Därav kvinnkön	Folkmängd i % av rikets städer
1850	26,084	12,570	13,514	7,4
1860	37,043	17,421	19,622	8,5
1870	56,288	25,669	30,619	10,4
1880	76,401	34,987	41,414	11,1
1890	104,657	48,210	56,447	11,6
1900	130,619	60,128	70,491	11,8
1910	167,809	77,806	90,003	12,3
1920	202,328	96,169	106,159	11,6
1930	243,414	114,544	128,870	12,2
1931	247,911	116,494	131,417	12,2
1932	251,110	117,974	133,136	12,2
1933	252,721	118,867	133,854	12,2
1934	255,386	120,167	135,219	12,1
1935	258,345	121,739	136,606	12,1
1936	262,676	123,908	138,768	12,0
1937	269,581	127,712	141,869	12,1

Antalet *levande födda* utgjorde 3.643 (13,9 på 1.000 inv.) mot 3.359 (12,9 på 1.000 inv.) år 1936.

Dödsfallens antal bland här kyrkoskrivna utgjorde 2.703 (10,3 på 1.000 inv.). Nativitetsöverskottet var sålunda 940 mot 768 år 1936.

Födelse- och döds-siffrornas förskjutningar under ett drygt årtionde framgå av följande sammanställning:

År	Absoluta antalet levande födda	Födda på 1,000 invånare			Antal döda i Göteborg	Nativitetsöverskott
		i Göteborg	i landets städer	i landet i dess helhet		
1925	3,700	16,1	14,9	17,6	2,473	1,227
1926	3,544	15,3	14,1	16,8	2,263	1,281
1927	3,116	13,4	13,2	16,1	2,463	653
1928	3,184	13,6	13,1	16,1	2,346	838
1929	3,196	13,4	12,4	15,2	2,546	650
1930	3,160	13,0	12,6	15,4	2,603	557
1931	3,330	13,6	12,4	14,8	2,697	633
1932	3,101	12,4	12,4	14,5	2,556	545
1933	3,002	11,9	11,5	13,7	2,476	526
1934	2,992	11,8	11,5	13,7	2,498	494
1935	3,147	12,3	11,8	13,8	2,644	499
1936	3,359	12,9	12,7	14,2	2,591	768
1937	3,643	13,9	12,9	14,3	2,703	940

I övrigt hänvisas till tab. 6 och 7, vilka äro sammanställda efter resp. pastorsämbetens uppgifter och utvisa födda för varje månad och församling, samt tab. 8, som, likaledes efter prästerskapets uppgifter, anger befolkningens rörlighet inom församlingarna.

Den av *hälsovårdsnämnden förda dödsstatistiken* tar emellertid hänsyn till den ur sanitär synpunkt aktuella bostaden, ej till kyrkoskrivningsorten. Ut i dödssiffran inräknas därför dels här kyrkoskrivna och avlidna personer, dels här kyrkoskrivna, som under tillfällig vistelse utom staden dött i kronisk sjukdom, dels slutligen främlingar, som dött i akut sjukdom under sin vistelse i staden, dock utan att ha hitkommit för vård.

Enligt denna beräkning framkommer dödssiffran 2.602 (9,9 pr 1.000 inv.). Det är denna siffra, som återfinnes i tab. 15. Räkna man åter endast här i staden mantalsskrivna och avlidna personer, får man döds-siffran 2.457. Om sistnämnda siffra ställes i relation till den 1937 i staden mantalsskrivna befolkningen, kommer man till dödstalet 9,4 pr 1.000 inv. Se i övrigt tab. 9.

2. Dödsorsakerna.

Med utgångspunkt från i Göteborg kyrkoskrivna personer, som dött inom eller, i kronisk sjukdom, utom staden samt främlingar, döda härstädes i akut sjukdom, återfinnas i tab. 15 de dödsorsaker, som under året ifrågakommit. I tab. 16 är samma dödsmaterial samlat i huvudgrupper och fördelat på månader och kvartal.

Dödsfallen inom de stora huvudgrupperna visa följande absoluta och relativa tal:

Sjukdomsgrupper	Absoluta dödstal	I % av samtliga	Pr 10,000 inv. 1937	Pr 10,000 1927—36
Cirkulationsrubbingar	700	26,9	26,6	24,6
Akuta och kroniska infektioner	353	13,6	13,4	18,1
Svulster	408	15,7	15,5	14,2
Nervsystemets sjukdomar	250	9,6	9,5	7,2
Gastrointestinala sjukdomar ...	143	5,5	5,4	5,0
Urinorganens sjukdomar.....	114	4,4	4,3	4,5
Våldsam död	87	3,3	3,3	3,6
Övriga dödsorsaker	547	21,0	20,8	20,7
	2,602	100,0		

I *lung- och larynx-tuberkulos* avledo 174 personer eller 6,6 pr 10.000 inv. mot 209 året förut (8,1 pr 10.000). Det relativa medeltalet för tioårsperioden 1927—36 var 59 % högre.

I *annan tuberkulos* avledo 39 personer eller 1,5 pr 10.000 mot 1,4 året förut. Det relativa medeltalet för 1927—36 var 20 % högre.

I *skarlakansfeber, epidemisk hjärnhinneinflammation, tyfoïd, paratyfoïd* och *Weils sjukdom* avledo resp. 4, 4, 2, 1 och 1 personer.

TABELLER

TILL

HÄLSOVÅRDSNÄMNDENS
ÅRSBERÄTTELSE

1937

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1930

1931

1932

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

1940

1941

1942

1943

1944

1945

1946

1947

1948

1949

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

1963

1964

1965

Tab. 1. Renhållningsanordningar o. d. i Göteborg pr 31 dec. 1937.

Stadsdel	Antal fastigheter och egendomar				Antal stall	Antal ladugårdar	Antal svinhus
	där stadens renhållningsverk hämtat (helt eller delvis)	där enskilda hämtat (helt eller delvis)	med vattenklosetter (helt eller delvis)	med latrinupsamling i spånner (helt eller delvis)			
Nordstaden	232	88	185	58	—	—	—
Inom Vallgraven	395	89	331	71	1	—	—
Pustervik, Masthugget o. Kommendantsängen	352	7	272	99	1	—	—
Haga	267	1	104	167	1	—	—
Annedal o. Änggården	497	12	324	178	4	—	3
Landala	282	6	164	124	1	—	—
Vasastaden, Lorensberg o. Johanneberg	603	11	588	26	1	—	—
Heden	180	13	159	51	3	—	—
Stampen o. Gullbergsvass ...	221	147	139	132	12	—	—
Olskroken, Bagaregården, Källtorp, Gamlestaden o. Kviberg	1244	103	1142	214	23	16	12
Stigberget, Olivedal o. Slottsskogen	544	20	268	306	3	—	—
Majorna	1503	44	1009	507	17	2	—
Nya Varvet	—	40	12	31	1	1	1
Lundby	798	1293	612	1476	74	78	63
Örgryte	2271	256	1458	941	48	26	14
Utbynäs m. m.	198	205	295	116	9	18	8
Summa	9587	2335	7062	4497	199	141	101

Tab. 2. Av matvarukontrollen anhållna och oskadliggjorda födoämnen under år 1937.

V a r u s l a g	Vikt i kg.	Antal kassationer					Kassationer på grund av		
		vid import	å torg eller i fisk- hall	i upp- lagsma- gasin	i char- kuteri- verkstad	i han- delslo- kal	s:a	för- skäm- ning	mögel, förel- ning o. d.
Färskt kött och organ av storboskap	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o av kalv	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o av får	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o av svin	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o av fågel	166	—	—	—	—	—	—	—	—
Salt eller rökt kött	506,2	4	—	—	4	—	4	—	—
Korv eller andra av kött beredda varor	27	1	—	—	—	—	4	—	—
Färsk fisk	5140	—	15	—	—	—	17	—	—
Skaldjur	126,6	—	5	—	—	—	6	—	—
Salt fisk	8605	—	—	—	—	—	3	—	—
Andra födoämnen	10344	—	—	7	—	—	6	—	—
Summa	24914,8	5	20	13	4	16	49	2	7

Tab. 3. Besiktningar av från utrikes ort införda köttvaror och djurfett under år 1937.

Varans ursprungsland	Undersökta varor och varornas vikt										Godkända och stämplade kg.	Re- expor- terade kg.	Be- slag- tagna kg.
	färskt kött av får, nötkreatur och val kg.	salt och rökt kött och organ av får, svin, häst kg.	saltade tarmar kg.	korv kg.	kött och organ av fågel kg.	köttkon- server, köttextrakt, köttpastej och kött- soppor kg.	smält djurfett kg.	s:a kg.					
Argentina	—	71,215	87,238,8	—	263	216,624,5	13,114	388,455,3	388,355,3	100	—	—	
Australien	—	—	375	—	—	—	—	375	375	—	—	—	
Belgien	—	—	16,820	—	286	—	—	17,106	17,106	—	—	—	
Brasilien	—	7,237	—	—	—	—	—	7,237	7,237	—	—	—	
Canada	—	2,806	109,024,5	—	—	—	—	111,830,5	111,830,5	—	—	—	
Danmark	—	2,940	32,702,4	1,031,6	1,553,6	3,842	760,704	802,773,6	802,615,6	109	—	—	
England	—	13	76,593,2	—	4,673	1,442,16	205	82,926,36	82,471,86	455	—	—	
Finland	—	—	—	—	11,423	—	—	11,423	11,306	—	—	117	
Frankrike	—	—	90,460	—	—	3,618,305	—	94,078,865	94,078,865	—	—	—	
Holland	—	5,600	58,746,3	—	—	—	—	58,746,3	57,796,3	950	—	—	
Island	117,114	—	—	—	—	—	—	122,714	122,714	—	—	—	
Italien	—	—	3,150	15	—	24	240	3,189	3,174,5	—	—	14,5	
Japan	—	—	—	—	—	—	—	240	240	—	—	—	
Kina	—	—	2,705	—	1,131	—	—	3,836	3,836	—	—	—	
Lettland	—	—	1,200	—	—	—	—	1,200	1,200	—	—	—	
Litauen	—	3,305	—	—	—	628	—	3,933	3,933	—	—	—	
Norge	100	—	26,898,7	—	—	—	2,035,158	2,062,156,7	2,061,981,7	175	—	—	
Polen	—	299	—	—	—	856,5	—	1,155,5	1,155,5	—	—	—	
Ryssland	—	—	—	—	5,699	—	—	5,699	5,699	—	—	—	
Schweiz	—	—	433	13,5	—	—	—	446,5	446,5	—	—	—	
Tjeckoslovakien ..	—	—	145	18	—	—	—	163	163	—	—	—	
Tyskland	—	—	7,856	—	—	—	—	8,000	8,000	—	—	—	
Ungern	—	—	—	154,2	—	—	—	144	144	—	—	—	
Uruguay	—	4,982	1,250	—	5,673,2	262,47	—	6,089,87	6,089,87	—	—	—	
U. S. A.	55	48,330	419,705,3	—	67	27,717	229,468	33,949	33,949	450	—	—	
Österrike	—	—	251,2	—	—	216	—	697,841,3	697,391,3	—	—	—	
Summa	117,269	146,727	935,554,4	1,232,3	30,768,8	255,374,995	3,038,889	4,525,815,495	4,523,395,995	2,239	—	180,5	

Tab. 4. Försäljnings-, tillverknings- oc

Stadsdelar	Bagerier			Sockerbagerier			Brödbutiker			Charakteristiska städer			Köttbutiker			Mjölklokaler							
																butiker				övriga lokaler			
	antal			därav i samband med			mejerier	lagerlokaler															
	ovan jord	i källare	s:a	ovan jord	i källare	s:a			ovan jord	i källare	s:a	specerifärfä	ostfärfä	huvudsakligen brödfärfä									
Nordstaden	3	—	3	1	—	1	7	—	7	1	—	1	5	—	5	12	—	12	—	1	1	1	—
Inom Vallgraven	10	2	12	8	—	8	38	2	40	2	1	3	93	2	95	19	2	21	—	1	—	—	—
Pustervik, Masthugget och Kommandantsängen	15	1	16	3	—	3	28	2	30	11	1	12	24	2	26	31	4	35	2	1	2	1	—
Haga	6	—	6	—	—	—	24	—	24	3	—	3	22	—	22	25	—	25	3	—	1	—	—
Annedal o. Änggården	5	—	5	—	—	—	14	1	15	3	1	4	9	—	9	19	1	20	2	—	—	—	1
Landala	2	—	2	1	—	1	12	—	12	1	—	1	7	—	7	25	—	25	—	—	—	—	—
Vasastaden, Lorensberg och Johanneberg	9	8	17	4	2	6	29	10	39	5	—	5	24	—	24	54	9	63	2	—	—	—	—
Heden	6	2	8	—	1	1	6	2	8	2	1	3	5	1	6	14	3	17	—	—	—	1	—
Stampen	6	—	6	—	—	—	14	—	14	1	—	1	6	—	6	12	1	13	—	—	—	—	1
Gullbergsvass	2	—	2	—	—	—	2	—	2	—	—	—	3	—	3	5	—	5	—	—	—	—	—
Olskroken, Gamlestaden och Utbynäs	19	—	19	—	—	—	56	—	56	12	1	13	41	1	42	90	2	92	—	—	—	—	—
Stigberget, Olivedal och Stottsskogen	21	1	22	4	1	5	57	2	59	9	2	11	34	1	35	77	4	81	1	—	1	—	—
Majorna o. Nya Varvet	28	3	31	4	—	4	95	1	96	16	—	16	55	1	56	133	2	135	1	1	2	—	—
Lundby	12	—	12	—	—	—	36	2	38	7	—	7	31	2	33	58	4	62	17	—	—	—	—
Lunden	9	—	9	—	—	—	14	—	14	3	—	3	11	—	11	25	—	25	—	—	—	—	—
Gårda o. Böö	11	—	11	1	—	1	31	1	32	6	1	7	26	1	27	45	1	46	2	—	—	1	—
Krokslätt	1	1	2	—	—	—	7	1	8	1	—	1	15	—	15	15	—	15	2	—	—	—	—
Summa	165	18	183	26	4	30	470	24	494	83	8	91	411	11	422	659	33	692	32	4	7	4	2
Därav i saluhallarna							8	—	8				107	—	107	2	—	2					

¹⁾ Därav 2 hästköttbutiker. ²⁾ Därav 261 kaffebröds- och konfektyrbutiker. ³⁾ Därav 6 tillverkningslokaler för gla

Tab. 5. Sammandrag av resultaten från under år

Provtagningsställe	Antal butiker under året	Antal undersökta mjölkprov	Mjölakens medelfetthalt	ANTAL PROV AV														
				fetthalt under 3 %										syrhets-				
				s:a	av 100 undersökta	högst 2 %	2,1 %	2,2 %	2,3 %	2,4 %	2,5 %	2,6 %	2,7 %	2,8—2,9 %	högst 7,5	minst 7,6		minst 8
																s:a	på 100	
1. Butiker.																		
Arla Mejeri A.-B.	340	1785	3,19	179	10,03	1	1	3	4	6	10	18	14	122	1782	3	0,1	—
A.-B. Mjölkförsäljn. Direkt ...	81	435	3,20	17	3,93	—	—	—	—	1	—	1	—	15	435	—	—	—
Konsumtionsfören. Göteborg...	56	278	3,22	15	5,40	1	—	1	1	1	—	—	2	9	278	—	—	—
Olof Askklunds Ångbag. A.-B....	24	108	3,20	6	5,56	—	—	—	—	1	—	—	1	4	108	—	—	—
Gerda Svanley	5	31	3,26	6	19,35	—	—	—	—	—	—	—	1	5	31	—	—	—
A.-B. Fören. Mjölkinsressenter	5	23	3,14	5	17,86	—	—	—	—	—	—	—	—	5	23	—	—	—
Kaleb Petterson	5	26	3,13	3	11,54	—	—	—	—	—	1	1	1	—	26	—	—	—
Karin Lindström	4	20	3,20	1	5,00	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20	—	—	—
Övriga butiksinnehavare	172	898	3,15	147	16,37	5	1	2	4	5	10	10	14	96	895	3	0,31	2
Summa	692	3609	3,19	379	10,50	7	2	6	9	14	21	30	33	257	3603	6	0,17	2
2. Mejerier, produktionsstäl- len o. fordon. Leverantörer till:																		
Arla Mejeri A.-B.	—	5919	3,36	462	7,81	9	3	10	8	21	37	54	62	258	5833	86	1,45	51
A.-B. Mjölkförsäljn. Direkt ...	—	860	3,37	24	2,79	—	—	—	—	—	—	3	6	15	858	2	0,23	—
A.-B. Fören. Mjölkinsressenter	—	733	3,39	97	13,23	—	—	2	1	1	2	8	19	64	714	19	2,59	6
Summa	—	7512	3,37	583	7,76	9	3	12	9	22	39	65	87	337	7405	107	1,42	57
3. Sjukhusen.																		
Mjölkleveranser	—	1631	3,20	198	12,14	5	2	3	2	4	7	10	40	125	1624	7	0,49	4
Samtliga ovanstående prov	—	12752	3,25	1160	9,09	21	7	21	20	40	67	105	160	719	12632	120	0,94	63
Kontrollmjölk	—	323	3,40	23	7,12	—	—	—	—	—	—	1	1	21	322	1	0,31	—

1937 utförda undersökningar av mjölk och grädde.

OSKUMMAD MJÖLK														Antal prov grädde					
grad		reduktas avfärgningstid					katalas, syreavgång på 2 timmar					smutshalt		Längdspastöriserad	kaffegrädde		vispgrädde		
positiv alkohol	på 100	minst 3 tim.	inom 3 tim.			högst 3 kbcm.	minst 3,5 kbcm.				ej bottensats	bottensats	s:a		på 100	s:a	medelfetthalt %	vispgrädde	medelfetthalt %
			s:a	på 100	inom 1 tim.		s:a	på 100	minst 4,5 kbcm.										
s:a	på 100	s:a			på 100	s:a			på 100	s:a	på 100	s:a	på 100	s:a	medelfetthalt %	vispgrädde	medelfetthalt %		
1	0,06	1691	94	5,27	21	1,18	—	—	—	—	—	1785	—	—	1785	220	18,95	—	—
—	—	431	4	0,92	2	0,46	—	—	—	—	—	435	—	—	435	64	19,24	—	—
—	—	270	8	2,88	1	0,36	—	—	—	—	—	278	—	—	278	40	18,98	—	—
—	—	105	3	2,78	—	—	—	—	—	—	—	108	—	—	108	11	18,76	—	—
—	—	80	1	3,23	1	3,23	—	—	—	—	—	31	—	—	31	5	19,76	—	—
—	—	26	2	7,14	—	—	—	—	—	—	—	28	—	—	28	3	21,73	—	—
—	—	26	—	—	—	—	4	2	33,33	1	16,67	26	—	—	20	2	24,80	—	—
—	—	18	2	10,00	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	20	2	19,40	—	—
—	—	870	28	3,12	8	0,89	78	15	16,13	8	8,60	898	—	—	805	110	19,09	—	—
1	0,03	3467	142	3,93	33	0,91	82	17	17,17	9	9,09	3609	—	—	3510	457	20,08	—	—
56	0,95	4873	1046	17,67	303	5,12	5616	303	5,12	181	3,06	5898	21	0,35	—	—	—	—	—
—	—	826	34	3,95	2	0,23	857	3	0,35	2	0,23	855	5	0,58	—	—	—	—	—
14	1,91	612	121	16,51	26	3,55	700	33	4,50	13	1,77	732	1	0,13	—	—	—	—	—
70	0,93	6311	1201	15,99	331	4,41	7173	339	4,51	196	2,61	7485	27	0,36	—	—	—	—	—
13	0,79	1564	67	4,11	25	1,53	—	—	—	—	—	1631	—	—	1631	631	16,86	404	42,42
84	0,66	11342	1410	11,06	389	3,05	7255	356	2,79	205	1,61	12725	27	0,21	5141	1088	18,47	404	42,42
—	—	322	1	0,31	—	—	299	24	7,43	6	1,86	323	—	—	—	—	—	—	—

Tab. 6. Födelsor i Göteborg år 1937, med fördelning på månader.

Månader	Levande födda					Dödfödda					S:a födda	därav utom äkten- skap
	inom		utom		S:a	inom		utom		S:a		
	äktenskap					äktenskap						
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.			
Januari	129	123	19	23	294	6	5	—	—	11	305	42
Februari	137	132	16	16	301	2	1	—	1	4	305	33
Mars	134	148	22	19	323	6	2	1	1	10	333	43
April	145	137	24	15	321	3	1	1	2	7	328	42
Maj	145	132	16	27	320	2	5	—	—	7	327	43
Juni	130	122	16	25	293	1	2	1	—	4	297	42
Juli	155	126	20	21	322	1	3	1	—	5	327	42
Augusti	136	118	20	13	287	3	3	2	1	9	296	36
September	162	122	11	27	322	1	4	1	2	8	330	41
Oktober	157	120	16	15	308	6	2	—	—	8	316	31
November	114	116	21	12	263	4	2	—	—	6	269	33
December	131	119	21	18	289	4	1	—	—	5	294	39
Summa	1,675	1,515	222	231	3,643	39	31	7	7	84	3,727	467

Tab. 7. Födelsor i Göteborg år 1937, med fördelning på församlingar.

Församlingar	Levande födda					Dödfödda					S:a födda	därav utom äkten- skap
	inom		utom		S:a	inom		utom		S:a		
	äktenskap					äktenskap						
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.			
Domkyrko	40	30	16	14	100	—	1	—	1	2	102	31
Vasa	53	49	12	16	130	1	1	—	—	2	132	28
Johanneberg	118	138	16	12	284	2	4	1	—	7	291	29
Christine	53	51	13	13	130	2	—	—	2	4	134	28
Haga	38	34	13	17	102	—	—	1	—	1	103	31
Annedal	70	82	12	14	178	2	2	1	—	5	183	27
Masthugget	87	62	12	25	186	1	—	—	1	2	188	38
Oskar Fredrik	147	134	18	25	324	5	2	1	2	10	334	46
Karl Johan	377	312	28	22	739	8	2	—	—	10	749	50
Gamlestaden	244	222	37	21	524	5	9	1	—	15	539	59
Lundby	198	157	19	21	395	3	5	1	1	10	405	42
Örgryte	249	241	26	31	547	10	5	1	—	16	563	58
Tyska	1	3	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—
Summa	1,675	1,515	222	231	3,643	39	31	7	7	84	3,727	467

Tab. 8. Befolkningens rörlighet inom Göteborgs stads församlingar år 1937.

Församlingar	Folkmängd 31/12 1936	Ingångna äktenskap	Lev. födda		Döda	Överskott av		Folkmängd 31/12 1937
			alla	därav utom äkten- skap		levande födda + döda -	inflyttade + utflyttade -	
Domkyrko	11,084	169	100	30	117	- 17	- 450	10,617
Vasa	16,472	215	130	28	197	- 67	- 157	16,248
Johanneberg	20,588	240	284	28	296	- 12	+ 1,821	22,397
Christine	10,357	138	130	26	109	+ 21	- 376	10,002
Haga	10,078	133	102	30	155	- 53	- 171	9,854
Annedal	15,754	216	178	26	182	- 4	+ 52	15,802
Masthugget	11,372	139	186	37	143	+ 43	+ 532	11,947
Oskar Fredrik	24,901	326	324	43	255	+ 69	- 133	24,787
Karl Johan	46,989	433	739	50	422	+ 317	+ 1,081	48,387
Gamlestaden	34,447	351	524	58	275	+ 249	+ 2,389	37,085
Lundby	24,761	231	395	40	227	+ 168	+ 632	25,561
Örgryte	35,089	393	547	57	316	+ 231	+ 788	36,108
Tyska	771	2	4	-	9	- 5	+ 5	771
Summa	262,663	2,986	3,643	453	2,703	+ 940	+ 5,963	269,566

Tab. 9. Dödligheten i Göteborg år 1937 inom den mantalsskrivna befolkningen, uppdelad i församlingar.

Församlingar m. m.	Antal invånare (vid mtskr. för 1937)	Antal döda	Döda pro mille
Gamlestaden	34,348	257	7,5
Örgryte	34,998	278	7,9
Karl Johan	46,789	381	8,1
Johanneberg	19,218	161	8,4
Lundby	24,701	212	8,6
Oskar Fredrik	24,775	222	9,0
Domkyrko	11,131	105	9,4
Vasa	16,490	166	10,1
Annedal	15,587	159	10,2
Christine och Tyska*)	10,247	106	10,3
Masthugget	11,340	130	11,5
Haga	9,990	131	13,1
Arbets-, försörjningsinrättningar o. d.	1,498	149	99,5
Summa	261,112	2,457	9,4

*) Invånarna i Tyska församlingen äro fördelade på de församlingar, inom vilka de mantalsskrivits.

Tab. 11. Obligatoriskt anmälda smittosamma sjukdomar i Göteborg månadsvis år 1937.

	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	S:a
Skarlakansfeber	17	23	51	20	11	15	8	9	12	29	60	83	338
Difteri	3	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	1	7
Tyfoid	—	1	1	—	3	—	2	—	—	1	1	1	10
Paratyfoid	1	—	1	17	22	2	—	1	2	1	—	—	47
Rödsot	1	—	—	—	—	—	—	5	1	—	1	1	9
Akut barnförslämning, med förslämning	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	3
Akut barnförslämning, utan förslämning	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Epidemisk hjärnfeber	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3
Undulantfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Weills sjukdom	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Infektiös ikterus	18	8	4	12	4	7	7	4	13	14	15	16	122
Summa	41	32	58	52	41	25	18	19	31	46	77	102	542

Tab. 12. Vissa smittosamma sjukdomar i Göteborg åren 1928—1937.

(Obs.! Fall av mässling, kikhosta, influensa och påssjuka ha anmälts endast av distriktsläkarna).

	1928		1929		1930		1931		1932		1933		1934		1935		1936		1937	
	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda
Skarlakansfeber	224	2	175	3	211	1	304	—	540	2	517	2	423	1	201	—	328	—	338	4
Difteri	300	12	201	14	349	11	389	10	208	5	251	11	160	14	114	4	84	3	7	—
Tyfoid	8	3	12	—	9	2	5	—	14	1	6	1	3	1	4	1	5	—	10	2
Paratyfoid	10	1	91	3	20	2	16	2	5	—	18	—	4	—	6	—	6	—	47	1
Rödsot	—	—	—	—	1	1	2	1	1	—	204	—	59	—	2	—	6	—	9	—
Akut barnförslämning	—	—	—	—	9	1	13	2	23	6	4	—	223	31	1	—	44	6	4	—
Epidemisk hjärnfeber	10	1	4	3	8	8	4	—	5	—	5	4	5	3	4	4	2	—	3	4
Sömnjuka	9	1	6	—	3	1	5	3	8	6	5	6	2	1	4	3	1	—	—	—
Undulantfeber	2	—	—	—	—	—	2	—	1	—	2	—	—	—	—	—	3	—	—	—
Malaria	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Weils sjukdom	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Infektios ikterus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mässling	110	6	5	—	171	1	520	6	35	—	7	—	4	—	1,327	13	117	1	8	—
Kikhosta	46	—	215	8	278	5	130	6	444	9	243	10	43	1	79	4	455	3	261	1
Epidemisk influensa	2,256	22	2,936	55	2,029	18	3,588	70	2,557	21	3,927	46	1,698	20	3,378	36	3,722	59	3,729	73
Påssjuka	7	—	64	—	273	—	22	—	7	—	19	—	28	—	550	—	23	—	31	—

Tab. 13. Antalet dödsfall i Göteborg åren 1928—1937 i smittosamma sjukdomar ävensom inom vissa viktigare sjukdomsgrupper.

	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Skarlagansfeber	2	3	1	—	2	2	1	—	—	4
Difteri	12	14	11	10	5	11	14	4	3	—
Tyfoid	3	—	2	—	1	1	1	1	—	2
Paratyfoid	1	3	2	2	—	—	—	—	—	1
Rödsot	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—
Akut barnförslämning	—	1	1	2	6	—	31	—	6	—
Epidemisk hjärnfeber	1	3	8	—	—	4	3	4	—	4
Sömnsluka	1	—	1	3	6	6	1	3	—	—
Mässling	6	—	1	6	—	—	—	13	1	—
Kikhosta	—	8	5	6	9	10	1	4	3	1
Epidemisk influensa	22	55	18	70	21	46	20	36	59	73
Varfeber	47	29	52	28	39	34	39	20	31	27
Barnsängsfeber	3	2	5	4	6	—	2	4	1	1
Lungtuberkulos	264	268	304	310	232	250	247	231	209	174
Annat tuberkulos	68	50	47	51	43	47	38	24	37	39
Cirkulationsorganens sjukdomar	530	579	635	639	606	599	641	698	659	700
Svulster	286	350	388	361	388	381	358	401	417	408
Alderdomssjukdomar	172	221	205	250	209	172	165	202	164	175
Andningsorganens sjukdomar (utom tuberkulos)	187	167	178	174	194	182	185	169	172	210
Nervsystemets och sinnesorganens sjukdomar	134	165	150	169	196	193	192	227	205	250
Matsmättningsorganens sjukdomar	99	123	138	119	112	115	145	129	123	143
Urinorganens sjukdomar	108	128	115	109	113	107	107	110	108	114

Tab. 14. Uppgift från 12 distriktsläkare ang. av dem

	Januari
<i>Varicellæ</i>	3
<i>Morbilli</i>	—
<i>Pertussis</i>	31
<i>Parotitis epidemica</i>	5
<i>Influenza epidemica</i>	750
<i>Tuberculosis pulmonum</i>	4
<i>Tuberculosis aliorum organorum</i>	—
<i>Angina tonsillaris</i>	91
<i>Tracheo-bronchitis acuta</i>	246
<i>Pneumonia et bronchopneumonia acuta</i>	27
<i>Pleuritis. Empyema pleuræ</i>	8
<i>Entero-colitis acuta infectiosa</i>	58
<i>Polyarthriti rheumatica acuta</i>	11
<i>Erythema nodosum</i>	6
<i>Erysipelas</i>	2
<i>Scabies</i>	4
<i>Intoxicatio acuta</i>	—
<i>Alii morbi</i>	231
Summa	1,477

månadsvis iakttagna sjukdomsfall i Göteborg år 1937.

Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	S:a
2	9	9	7	7	3	3	1	1	11	15	71
—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	1	8
33	39	39	20	24	27	11	5	7	14	11	261
2	11	7	3	—	—	1	1	1	—	—	31
840	511	223	166	124	72	49	205	191	252	346	3,729
7	7	5	7	3	1	—	3	5	3	—	45
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2
96	96	108	97	78	76	57	125	118	136	212	1,290
273	272	265	258	253	134	109	242	246	314	410	3,022
35	32	22	38	18	14	11	17	19	28	26	287
5	4	—	2	4	6	5	6	1	—	6	47
43	62	40	41	30	29	57	46	33	27	52	518
12	17	10	10	9	5	8	15	8	8	12	125
8	4	3	4	3	2	—	5	2	5	5	47
1	3	1	4	4	7	1	5	—	—	3	31
2	—	1	—	1	1	2	3	—	2	2	18
1	1	1	—	—	—	1	—	2	—	—	6
206	242	227	228	217	121	135	265	246	223	289	2,630
1,566	1,310	962	892	775	498	450	944	880	1,023	1,391	12,168

Tab. 15. Dödsfall i Göteborg år 1937 med fördelning efter döds-

Dödsorsaker	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
A. Nati Vivi.										
I. Vitia primæ conformationis, Morbi neonatorum.										
0001. Vitia primæ conformationis	6	7	—	—	—	—	—	—	—	—
0100. Debilitas congenita	11	8	1	—	—	—	—	—	—	—
0200. Partus præmaturus	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—
0300. Aliæ causæ mortis neonatorum	12	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	31	21	1	—	—	—	—	—	—	—
II. Morbi senectutis.										
0500. Marasmus senilis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
0600. Gangræna senilis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Morbi infectionis.										
1000. Febris typhoidea	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1010. » paratyphoidea	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
1090. Scarlatina	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—
1100. Pertussis	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1120. Influenza cum ægrotatione pulmonis	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—
1121. Influenza sine ægrotatione pulmonis	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
1150. Gastro-enteritis acuta infectiosa	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—
1210. Erysipelas	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1220. Septichæmia, Pyoseptichæmia	3	1	—	—	—	1	—	—	1	2
1250. Meningitis cerebrospinalis epidemica	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—
1400. Tuberculosis pulmonis, laryngis	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1
1410. » meningum, cerebri	—	1	—	—	—	1	—	1	1	—
1420. » intestini, peritonei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1430. » urogenitalis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1440. » ossium, articulorum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1450. » miliaris	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—
1460. » luposa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1500. Lymphogranulomatosis maligna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1520. Syphilis congenita	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
1521. » acquisita	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1600. Aliæ infectiones	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	6	5	2	1	7	6	3	3	3	3

Levnadsålder														Summa				
15—20 år		20—30 år		30—40 år		40—50 år		50—60 år		60—70 år		70—80 år		över 80 år	Man- kön	Kvinn- kön	Båda	
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.				kv.
—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	2	—	4	—	1	4	10	14
—	—	1	—	—	1	—	1	2	6	4	—	6	13	3	9	27	38	65
3	1	5	1	3	5	10	3	8	4	7	3	4	9	3	4	51	37	88
—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	6
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	5	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	1	—	1	—	—	—	5	1	6
—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	1	7	1	—	—	10	3	13
2	—	—	1	—	—	3	—	3	1	—	—	—	1	1	—	9	3	12
5	1	6	4	5	6	20	5	15	14	15	7	19	28	7	14	114	96	210
—	—	2	—	1	—	4	—	5	2	2	1	1	2	1	1	16	6	22
—	—	2	—	2	—	5	1	3	—	3	1	—	—	—	—	15	3	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	2	3
1	1	—	1	—	—	1	1	4	2	4	2	1	3	—	1	14	11	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	4	1	—	3	5	8
—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	5	3	8
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	1	—	—	2	1	5	1	2	2	4	1	—	1	13	7	20
—	—	—	—	—	—	1	3	1	1	2	2	1	3	—	3	5	12	17
—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	3	2	—	—	5	4	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	2	1	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	1	—	—	—	6	1	7
1	1	4	2	4	1	16	7	21	10	17	12	13	16	3	7	85	58	143
—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4
—	—	3	1	2	3	6	4	9	11	3	12	8	13	3	2	34	47	81
—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	3	1	4
—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	2	2	4	3	3	7	11	18
—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	1	—	—	1	—	1	3	4	7
—	—	3	1	2	5	7	7	15	13	6	14	10	18	6	6	49	65	114
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	17	—	7	34	—	34
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	1	—	1	1	—	—	1	—	—	10	—	18	—	7	—	36	4	40

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsaker	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
XII. Morbi gravidarum et puerperarum.										
5500. Placenta prævia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5600. Eclampsia gravidarum et parturientium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5610. Septicæmia puerperalis post partum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5700. Alii morbi e graviditate et partu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIII. Morbi ossium et articularum.										
6000. Osteomyelitis. Periostitis	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
6010. Arthritis chronica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6020. Alii morbi ossium et articularum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
XIV. Morbi systematis cutanei et subcutanei.										
6510. Pemphigus papillaris vegetans	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6520. Alii morbi systematis cutanei et subcutanei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XV. Tumores.										
7000. Carcinoma oris et linguæ.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7010. » ventriculi.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7020. » intestini	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7030. » uteri et ovariorum.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7040. » mammæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7050. » cutis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7090. » aliorum organorum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7500. Sarcoma cutis et subcutis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7510. » ossium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
7520. » viscerum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7550. » aliorum organorum	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
7600. Melanosarcoma	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7700. Alii tumores	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—
Summa	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1
XVII. Mors violenta, non naturalis.										
Casus mortiferi.										
8500. Submersio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8510. Suffocatio	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
8520. Combustio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8570. Contusio. Laceratio. Vulnus contusum. Fractura	—	—	—	—	3	1	2	1	2	1
8600. Intoxicatio acuta:										
B. Lysgas.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8610. Inanitio. Exhaustio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	1	—	—	3	1	2	1	2	1

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsaker	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Suicidium.										
8700. Submersio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8710. Strangulatio.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8720. Contusio. Laceratio. Vulnus contusum. Fractura	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8730. Vulnus punctum, incisum, scissum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8740. » sclopetarium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8750. Veneficium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	55	35	10	8	18	20	9	6	10	11
	90		18		38		15		21	

Levnadsålder													Summa					
15—20 år		20—30 år		30—40 år		40—50 år		50—60 år		60—70 år		70—80 år		över 80 år		Man- kön	Kvinn- kön	Båda
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.			
—	—	1	1	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	4	1	5	
—	—	—	—	1	—	3	1	2	2	—	1	1	—	—	7	4	11	
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
—	—	1	—	1	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	6	1	7	
—	—	2	1	2	—	8	2	7	2	1	1	1	—	—	21	6	27	
<u>21</u>	<u>17</u>	<u>61</u>	<u>67</u>	<u>77</u>	<u>58</u>	<u>128</u>	<u>81</u>	<u>188</u>	<u>153</u>	<u>237</u>	<u>243</u>	<u>301</u>	<u>371</u>	<u>133</u>	<u>284</u>	1,248	1,354	2,602
38		128		135		209		341		480		672		417				

Tab. 16. Dödsfall i Göteborg år 1937 med fördelning efter sjukdom

Dödsorsaker	Januari			Februari			Mars			April			Maj			Juni			Juli		
	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a
Vitia primæ conformationis, Morbi neonatorum	—	2	2	2	1	3	4	4	8	4	1	5	7	3	10	2	3	5	2	—	—
Morbi senectutis	4	14	18	5	21	26	5	17	22	8	15	23	1	9	10	1	7	8	4	6	6
» infectionis	14	16	30	26	27	53	24	27	51	23	13	36	19	10	29	20	11	31	6	6	6
» systematis hæmopoëtici et sanguinis et diatheses hæmorrhagicæ	—	2	2	—	2	2	—	1	1	—	1	1	—	—	—	1	—	1	1	—	—
» nutritionis et secretionis internæ	—	3	3	2	1	3	—	2	2	1	2	3	2	—	2	1	6	7	—	2	2
» systematis nervosi. Morbi mentis. Morbi organorum sensoriorum	9	13	22	14	15	29	10	15	25	16	15	31	10	9	19	4	10	14	8	5	5
» organorum circulationis	20	31	51	34	30	64	21	46	67	22	26	48	27	34	61	24	33	57	24	29	29
» » respirationis	9	13	22	9	7	16	8	12	20	11	5	16	11	12	23	13	8	21	6	9	9
» » digestionis	8	5	13	6	1	7	5	5	10	4	5	9	8	3	11	4	2	6	10	4	4
» » uropoëticorum	2	8	10	4	5	9	6	5	11	2	5	7	5	3	8	3	10	13	5	4	4
» » genitalium	4	—	4	1	—	1	3	2	5	4	—	4	3	—	3	5	—	5	1	1	1
» gravidarum et puerperarum	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
» ossium et articularum	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	1	1	2	—	—	—
» systematis cutanei et subcutanei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumores	16	18	34	17	15	32	14	17	31	15	17	32	20	13	33	21	20	41	16	23	23
Mors violenta, non naturalis:																					
Casus mortiferi	1	2	3	1	2	3	2	1	3	4	1	5	2	1	3	7	3	10	5	1	1
Suicidium	—	1	1	1	—	1	—	—	—	3	1	4	2	—	2	2	1	3	2	—	—
Summa	87	130	217	122	128	250	102	155	257	117	107	224	117	99	216	109	115	224	90	90	90

upper, månader och kvartal (samma omfattning som i tabell 10).

Augusti	September					Oktober			November			December			Kvartal												Summa		
	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	1:sta			2:dra			3:dje			4:de			m.	kv.	S:a
—	2	1	4	5	1	1	2	4	1	5	3	1	4	6	7	13	13	7	20	5	4	9	8	3	11	32	21	53	
7	10	4	7	11	2	6	8	—	13	13	6	10	16	14	52	66	10	31	41	11	20	31	8	29	37	43	132	175	
11	23	9	7	16	11	9	20	10	6	16	21	15	36	64	70	134	62	34	96	27	24	51	42	30	72	195	158	353	
—	—	1	1	2	1	—	1	—	1	1	1	2	3	—	5	5	1	1	2	2	1	3	2	3	5	5	10	15	
3	3	2	3	5	2	2	4	1	1	2	1	2	3	2	6	8	4	8	12	2	8	10	4	5	9	12	27	39	
7	14	5	15	20	6	6	12	3	12	15	18	18	36	33	43	76	30	34	64	20	27	47	27	36	63	110	140	250	
29	55	33	36	69	27	26	53	21	26	47	36	39	75	75	107	182	73	93	166	83	94	177	84	91	175	315	385	700	
4	10	5	3	8	11	3	14	9	4	13	16	16	32	26	32	58	35	25	60	17	16	33	36	23	59	114	96	210	
6	14	10	5	15	8	7	15	4	6	10	10	9	19	19	11	30	16	10	26	28	15	43	22	22	44	85	58	143	
2	3	8	5	13	7	2	9	2	7	9	4	9	13	12	18	30	10	18	28	14	11	25	13	18	31	49	65	114	
—	3	2	—	2	3	—	3	4	—	4	3	1	4	8	2	10	12	—	12	6	1	7	10	1	11	36	4	40	
—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	1	—	2	2	—	1	1	—	—	—	—	2	2	—	5	5	
—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	2	1	2	3	1	1	2	—	1	1	2	6	8	
1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	1	1	2	
18	27	16	16	32	16	21	37	18	18	36	12	22	34	47	50	97	56	50	106	41	57	98	46	61	107	190	218	408	
3	6	6	1	7	1	2	3	3	1	4	3	4	7	4	5	9	13	5	18	14	5	19	7	7	14	38	22	60	
—	2	3	—	3	2	—	2	2	1	3	2	2	4	1	1	2	7	2	9	7	—	7	6	3	9	21	6	27	
91	173	106	104	210	99	86	185	81	97	178	136	152	288	311	413	724	343	321	664	278	285	563	316	335	651	1248	1354	2602	

EPIDEMISJUKHUSET.

Å sjukhuset ha under år 1937 vårdats 1,345 patienter, av vilka 1,277 intagits under året.

De vårdade sjukdomarna framgå av följande tabell:

	Kvarliggande från		Intagna under		Summa vårdade		Avförda år 1937				Kvarliggande till	
	1936		1937		1937		friska		döda		1938	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Typhus	—	1	7	3	7	4	5	2	2	—	—	2
Paratyphus	—	—	23	37	23	37	23	35	—	1	—	1
Scarlatina	19	14	178	181	197	195	155	142	1	3	41	50
Diphtheria	9	3	1	5	10	8	10	7	—	—	—	1
Meningitis cer. epid.	1	—	3	1	4	1	1	—	3	—	—	1
Poliomyelitis acuta	1	2	7	5	8	7	6	5	2	2	—	—
Dysenteria	—	—	6	6	6	6	6	6	—	—	—	—
Undulantfeber	—	—	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—
Weils sjukdom	—	—	2	—	2	—	1	—	—	—	1	—
Annat sjukdom	7	11	331	479	338	490	317	463	16	13	5	14
Summa	37	31	560	717	597	748	526	660	24	19	47	69

Frånräknas till 1938 kvarliggande patienter erhållas följ. mortalitetsiffror:

för samtliga sjukdomar	1,229	vårdade,	43	döda
» typhus	9	»	2	»
» paratyphus	59	»	1	»
» scarlatina	301	»	4	»
» diphtheria	17	»	—	»
» meningitis cer. epid.	4	»	3	»
» poliomyelitis ac.	15	»	4	»
» dysenteria	12	»	—	»
» undulantfeber	2	»	—	»
» Weils sjukdom	1	»	—	»
» annat sjukdom	809	»	29	»

Tracheotomi har gjorts i ett fall av influensa med croup. Patienten avled inom ett dygn i pneumonia.

Av paratyphuspatienterna voro 23 bacillbärare utan kliniska symptom. Av typhuspatienterna voro 2 stycken bacillbärare.

Å sjukhuset ha följande viktigare operationer utförts:

Sjukdom	Antal patienter	Operation	Utgång	
			God	Dålig
Otit. med. ac. supp. c. mast. ac.	9	Uppmejsling	8	1
Mastoidit. oper.	8	Sekundärsutur	8	—
Empyema pleuræ	1	Thoracotomia med inläggning av Bülows kateter	1	—
Abscessus intranasalis	1	Incision	1	—
Croup (ej difteri)	1	Tracheotomia inferior	—	1
Sinusitis	2	Trepanation	2	—

Uppgifter rörande å sjukhuset intagna sjukdomsfall jämte inträffade dödsfall.

S j u k d o m		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>					
21	Septichæmia, Pyoseptichæmia. Abscessus. Phlegmone.....	1	3	—	—
22	Erysipelas	2	4	—	—
23	Scarlatina (<i>samtliga fall</i>)	178	181	1	3
	» med otit. media pur.	30	16	—	—
	» » lymfadenit. colli	35	37	—	—
	» » cardit. ac.	4	3	—	—
	» » nephrit ac.	4	3	—	—
	» » recidiv.	16	27	—	—
24	Diphtheria	1	5	—	—
25	Morbilli	—	1	—	—
26	Rubeola	20	46	—	—
27	Parotitis epidemica	2	4	—	—
28	Pertussis	18	20	1	1
29	Influenza epidemica	80	154	10	9
31	Varicellæ	7	19	—	—
33	Typhus abdominalis	7	4	2	—
34	Paratyphus	23	39	—	1
	Paradysenteri	5	6	—	—
36	Dysenteria (Shiga-Kruse)	1	—	—	—
39	Poliomyelitis anterior acuta et Polioencephalitis acuta.....	7	5	2	2
40	Meningitis cerebrospinalis epidemica	3	1	3	—
42	Tuberculosis (<i>samtliga fall</i>)	3	5	—	1
	» pulmonum. Tuberculosis laryngis.....	3	4	—	—
	» cerebri. Meningitis tuberc.	—	1	—	1
44	Syphilis acquisita.....	1	—	—	—
46	Gonorrhæa (<i>samtliga fall</i>)	1	—	—	—
	Urethritis gonorrhœica acuta	1	—	—	—
57	Morbus Weil	2	—	—	—
	Myalgia epidemica	1	—	—	—
	Febris undulans	2	—	—	—
	Mononucleosis infectiosa.....	3	1	—	—
<i>V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>					
66	Angina agranulocytotica	—	1	—	—
<i>VI. Ämnesomsättningsjukdomar.</i>					
68	Diabetes mellitus	—	1	—	—
<i>VIII. Nervsystemets sjukdomar.</i>					
80	Meningitis cerebri. Meningitis cerebro-spinalis	1	3	—	2
83	Encephalitis. Abscessus cerebri et cerebelli	6	3	—	—
<i>X. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>					
113	Endocarditis chronica. Vitium organicum cordis	2	2	—	—
119	Trombosis. Embolia.....	—	1	—	—

	S j u k d o m	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>XI. Andningsorganens sjukdomar.</i>				
125— 127 }	Pseudocroup	12	3	—	—
	Sinusitis maxillar. et front.....	—	2	—	—
128	Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	12	15	—	—
134	Pneumonia acuta	47	46	5	—
140	Pleuritis. Empyema pleuræ	4	1	—	—
	<i>XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>				
143	Stomatitis. Noma	—	2	—	—
144	Tonsillitis acuta. Angina tonsillaris. Pharyngitis acuta	55	109	—	—
145	Peritonsillitis acuta	21	25	—	—
149	Angina Vincenti	2	1	—	—
153	Entero-colitis acuta. Proctitis acuta	5	6	—	—
159	Appendicitis	—	1	—	—
163	Hepatitis acuta.....	2	3	—	—
	<i>XIII. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.</i>				
173	Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta. Scarlatina-nephrites ej medräknade.	1	2	—	—
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis.....	1	5	—	—
	<i>XIV. Könsorganens sjukdomar.</i>				
	A. Manliga könsorganen.				
187	Orchitis. Epididymitis	1	—	—	—
	B. Kvinnliga könsorganen.				
194	Salpingo-oophoritis. Pelveoperitonitis	—	1	—	—
	<i>XV. Muskelnas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.</i>				
206	Polyarthrites rheumatica acuta	2	—	—	—
	<i>XVI. Hudens sjukdomar.</i>				
217	Erythema multiforme	5	2	—	—
218	Erythema nodosum	—	5	—	—
228	Impetigo	3	4	—	—
	Ospecifika exanthen	2	6	—	—
	<i>XVII. Öronsjukdomar.</i>				
243	Otitis media purulenta. Scarlatina-otiter ej medräknade ...	16	22	—	—
	<i>XX. Andra sjukdomar.</i>				
326	Serum exanthen	1	—	—	—
	Observation för misstänkt Scarlatina	27	37	—	—
	Övriga observationspatienter	4	14	—	—

Inkomster för Göteborgs epidemisjukhus år 1937.

	Kronor	i %
Patientavgifter	13,098: 05	3,67
Anslag av kommun	296,221: 41	82,97
Anslag av staten	36,530: —	10,23
Hyror	11,172: 32	3,13
Summa	357,021: 78	100,00

Utgifter för Göteborgs epidemisjukhus år 1937.

	Kronor	i %	Kostnad pr underhållsdag öre
Avlöningar (i stat upptagna), vikariatsersättningar, pensioner och pensionsavgifter...	214,927: 60	60,20	907,63
Läkemedel	3,007: 71	0,84	12,70
Förbandsartiklar	2,745: 13	0,77	11,59
Mineralvatten, vin, is, näringspreparat o. d.	329: 31	0,09	1,39
Instrument och apparater jämte hithörande förbrukningsartiklar	3,399: 70	0,95	14,36
Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial	11,545: 29	3,23	48,76
Kosthåll	53,821: 62	15,08	227,29
Värme och lyse samt hithörande förbrukningsartiklar	32,881: 48	9,21	138,86
Tvätt, renhållning (inre och å gård), vatten samt hithörande förbrukningsartiklar.....	4,099: 22	1,15	17,31
Förbrukningsartiklar inom ekonomien, ej å andra titlar förda	680: 35	0,19	2,87
Fastigheters (däri även gårds, parks och vägars) underhåll, mindre reparationer...	5,751: 64	1,61	24,29
Ny-, till- och ombyggnader	16,717: 54	4,69	—
Diverse utgifter	7,115: 19	1,99	30,05
Summa	357,021: 78	100,00	1,437,10

Antalet avgiftsfria epidemitransporter har under året uppgått till 560.

DISPENSÄRCENTRALENS SJUKHUS.

Omsättning, underhållsdagar.

Antal patienter												Underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade per dag	Högsta	Lägsta
Samtliga under året intagna				Utskrivna (frånsett avl.)				Avlidna						antalet någon dag under året vårdade	
Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år					
M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.				
43	40	—	1	31	30	—	2	11	4	—	—	6,332	17,3	26	7

Vårdtid (dagar) för de under året

utskrivna (utom avlidna)												avlidna											
längsta				kortaste				medel-				längsta				kortaste				medel-			
Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år	
M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.
457	184	—	12	2	1	—	12	87	49	—	12	425	326	—	—	11	18	—	—	149	125	—	—

Ålder vid intagandet för samtliga under året utskrivna patienter med tuberkulos.

	M.	Kv.	S:a		M.	Kv.	S:a
5—10 år	—	1	1	35—40 år	5	2	7
10—15 »	—	1	1	40—45 »	5	2	7
15—20 *	2	3	5	45—50 »	2	1	3
20—25 »	8	8	16	50—60 »	6	2	8
25—30 »	7	5	12	60—70 »	2	4	6
30—35 »	5	7	12				
				Summa	42	36	78

1937 Dödsorsaker hos under året avlidna.

Sjukdom	Vuxna		Barn under 15 år	
	M.	Kv.	G.	Fl.
Tuberculosis pulmonum.....	11	4	—	—

Behandlingens resultat för under året utskrivna patienter med tuberkulos.

	Antal utskrivna (inkl. avlidna)		Behandlingsresultat																	
			Förbättrade				Oförändrade				Försämrade				Avlidna					
	Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år	
	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.
a) Lungtuberkulos med eller utan komplikationer.....	39	26	—	1	18	14	—	1	7	7	—	—	3	1	—	—	11	4	—	—
b) Tuberkulos med annan lokalisation	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Utförda operationer.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Antal	Anmärkning
Tbc. pulm.	12	Nyanläggning av pneumothorax artif.	12	I 2 av fallen förut ensidig pn.-th., nu bilat.
» »	21	Insuffl. in pn.-th. art.	84	
» »	6	Försök till anläggning av pn.-th. artif.	6	I 3 fall pn.-th. bilat.
» »	1	Exsuffl. e pneumothor. spontan	7	
Pyopneumothorax spontanea	1	Thoracocentes	9	

Inkomster för Dispensärcentralens sjukhus år 1937.

	Kronor	i %
Patientavgifter	5,036: 99	7,7
Anslag av kommun	51,853: 15	79,2
» » staten	8,616: 25	13,1
Summa	65,506: 39	100,0

Utgifter för Dispensärcentralens sjukhus år 1937.

	Kronor	i %	Kostnad pr under- hålls- dag öre
Avlöningar (i stat upptagna), vikariatsersättningar, pensioner och pensionsavgifter	29,554: 65	45,1	466,7
Läkemedel	2,150: 70	3,3	34,0
Förbandsartiklar	413: 84	0,6	6,5
Mineralvatten, vin, is, näringspreparat o. dyl. Instrument och apparater jämte hithörande för- brukningsartiklar	67: 32	0,1	1,1
970: 20	1,5	15,3	
Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial.....	1,732: 82	2,6	27,4
Patienters och personals utspisning	12,253: 57	18,7	193,5
Värme och lyse jämte hithörande förbruknings- artiklar	6,512: 82	9,9	102,9
Tvätt, renhållning (inre och å gård), vatten samt hithörande förbrukningsartiklar	4,566: 82	7,0	72,1
Förbrukningsartiklar inom ekonomien, ej å and- ra titlar förda.....	156: 37	0,2	2,5
Fastigheters (däri även gårds, parks och vägars) underhåll, mindre reparationer	1,824: 90	2,9	28,8
Ny-, till- och ombyggnader	4,307: 16	6,6	—
Diverse utgifter	995: 22	1,5	15,7
Summa	65,506: 39	100,0	966,5

SOMMARSANATORIET Å SANDARNE,

öppet 3 juni—14 september 1937.

Omsättning, underhållsdagar.

Antal patienter												Underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade pr dag	Högsta	Lägsta
Samtliga under året intagna				Utskrivna (frånsett avl.)				Avlidna						antalet någon dag under året vårdade	
Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år					
M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.				
62	76	—	—	62	76	—	—	—	—	—	—	8,688	84,3	112	32

Vårdtid (dagar) för de under året

utskrivna (utom avlidna)												avlidna											
längsta				kortaste				medel-				längsta				kortaste				medel-			
Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år	
M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.
103	103	—	—	1	1	—	—	62	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ålder vid intagandet för samtliga under året utskrivna patienter med tuberkulos.

	M.	Kv.	S:a		M.	Kv.	S:a
15—20 år	1	2	3	40—45 år	5	6	11
20—25 »	2	9	11	45—50 »	7	14	21
25—30 »	7	6	13	50—60 »	8	12	20
30—35 »	11	15	26	60—70 »	8	7	15
35—40 »	9	5	14	över 70 »	4	—	4
				Summa	62	76	138

Under året utskrivna patienters sjukdomar under sjukhusvistelsen.

Sjukdom	I. Lungtuberkulos med eller utan komplik.			
	Vuxna		Barn under 15 år	
	M.	Kv.	G.	Fl.
a) Antal patienter	62	76	—	—
b) Sjukdomsfall: Tbc. pulmonum.....	62	76	—	—

Inkomster för Sommarsanatoriet å Sandarne år 1937.

Anslag av kommun	15,840: 32
Summa	15,840: 32

Utgifter för Sommarsanatoriet å Sandarne år 1937.

	Kronor	i %	Kostnad pr under- hålls- dag öre
Avlöningar (i stat upptagna), vikariatsersättningar, pensioner och pensionsavgifter	4,346: 41	27,4	50,0
Läkemedel	51: 67	0,3	0,6
Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial.....	492: 88	3,1	5,7
Patienters och personals utspisning	6,662: 28	42,1	76,7
Värme och lyse jämte hithörande förbruknings- artiklar	267: 31	1,7	3,1
Tvätt, renhållning (inre och å gård), vatten samt hithörande förbrukningsartiklar	1,007: 73	6,4	11,6
Fastigheters (däri även gårds, parks och vägars) underhåll, mindre reparationer	420: 37	2,6	4,8
Diverse utgifter	2,591: 67	16,4	29,8
Summa	15,840: 32	100,0	182,3

BARNSANATORIET RÄVLANDA.

Omsättning, underhållsdagar.

Antal patienter										Underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade pr dag	Högsta	Lägsta		
Samtliga under året intagna				Utskrivna (frånsett avl.)				Avlidna				antalet någon dag under året vårdade			
Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna					Barn under 15 år		
M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.				
1	1	60	66	2	—	74	65	—	—	—	—	36,021	99	128	72

Vårdtid (dagar) för de under året

utskrivna (utom avlidna)										avlidna									
längsta				kortaste				medel-		längsta				kortaste				medel-	
Vuxna		Barn		Vuxna		Barn		Vuxna	Barn	Vuxna		Barn		Vuxna		Barn		Vuxna	Barn
M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.
674	—	1315	1059	146	—	13	12	—	—	268	261	—	—	—	—	—	—	—	—

Ålder vid intagandet för samtliga under året utskrivna patienter med tuberkulos.

	M.	Kv.	S:a
1—5 år	11	4	15
5—10 »	27	23	50
10—15 »	22	17	39
15—20 »	1	1	2
Summa	61	45	106

Behandlingens resultat för under året utskrivna patienter med tuberkulos.

	Antal utskrivna (inkl. avlidna)				Behandlingsresultat															
					Förbättrade				Oförändrade				Försämrade				Avlidna			
	Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år		Vuxna		Barn under 15 år	
	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.	M.	Kv.	G.	Fl.
a) Lungtuberkulos med eller utan komplik....	2	2	15	23	1	—	12	20	1	2	3	2	—	—	—	1	—	—	—	—
b) Tuberkulos med annan lokalisation	—	—	44	20	—	—	44	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Utförda operationer.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Antal	Anmärkning
Tuberculosis pulmonum ...	1	Försök till anläggning av pneumoth.	2	Misslyckats.
Pneumothorax artefic.	4	Reinsufflation.	44	
Fractur. ossium.	2	Gipsning.	2	
Abscess. tbc colli.	1	Incision.	1	
Pleurit. exs.	1	Thoracocenthes.	1	
Empyema pleuræ.	1	».	2	
Otit. media.	1	Paracenthes.	1	

Inkomster för Barnsanatoriet Rävlanda år 1937.

	Kronor	i %
Patientavgifter	65,322: 49	36,4
Anslag av kommun.....	110,000: —	61,2
Räntor samt överkurs å obligationer	1,417: 70	0,8
Hyror och arrenden, nettoinkomst från lantgård, trädgård etc.	1,880: 30	1,0
Medlemsavgifter	720: —	0,4
Tillfälliga gåvor och bidrag	400: —	0,2
Summa	179,740: 49	100,0

Utgifter för Barnsanatoriet Rävlanda år 1937.

	Kronor	i %	Kostnad pr underhålls- dag öre
Avlöningar (i stat upptagna), vikariatsersättningar, pensioner och pensionsavgifter	67,402: 59	43,3	187,1
Läkemedel	1,756: 26	1,1	4,9
Förbandsartiklar (samtl. för sårbehandling använda förbrukningsartiklar), bandage	464: 81	0,3	1,3
Instrument och apparater jämte hithörande förbrukningsartiklar	3,894: 44	2,5	10,8
Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial	1,158: 96	0,7	3,2
Patienters och personals utspisning	43,683: 45	28,1	121,3
Värme och lyse jämte hithörande förbrukn.-art.	15,559: 42	10,0	43,2
Tvätt, renhållning (inre och å gård), vatten samt hithörande förbrukningsartiklar	3,695: 21	2,4	10,2
Förbrukningsartiklar inom ekonomien, ej å andra titlar förda	1,326: 35	0,9	3,7
Fastigheters (däri även gårds, parks och vägars) underhåll, mindre reparationer	5,926: 17	3,8	16,4
Ny-, till- och ombyggnader, ävensom större reparationer å särskilt anslag.....	2,530: 75	1,6	—
Diverse utgifter.....	8,270: 83	5,3	23,0
Summa	155,669: 24	100,0	425,1

Utdrag
ur hälsovårdsnämndens räkenskaper för år 1937.

Ingående balans.

An	Skattestatens avräkning:		
	reservationer från föregående år		10,483: 76
	Låne- och fondstatens avräkning:		
	reservationer från föregående år		153,000: —
	Fondmedel	11,133: 84	
	Importkontrollen	3,704: 39	
	Diverse skulder	8,174: 67	23,012: 90
	Kapitalbehållning		2,273,000: —
			Kronor 2,459,496: 66
Per	Kassa	1,171: 16	
	Bank	2,887: 53	
	Göteborgs stad:		
	redovisningsfordran	146,497: 73	
	Diverse fordringar	35,940: 24	186,496: 66
	Fastigheter	2,088,900: —	
	Inventarier	31,100: —	
	Fondkapital	153,000: —	2,273,000: —
			Kronor 2,459,496: 66

Göteborgs stad.

An	Ingående balans:		
	redovisningsfordran		146,497: 73
	Kassa:		
	insättningar i stadskassan		51,792: 05
	Skattestatens avräkning:		
	verkliga utgifter enligt stat	1,451,371: —	
	kapitalutgifter enligt stat	2,550: —	1,453,921: —
	Överskott och underskott:		
	underskott för år 1937		16,175: 09
			Kronor 1,668,385: 87
Per	Kassa:		
	uttagningar ur stadskassan		1,301,865: 46
	Skattestatens avräkning:		
	verkliga inkomster enligt stat	224,526: —	
	kapitalinkomster enligt stat	2,611: —	227,137: —
	Utgående balans:		
	redovisningsfordran		139,383: 41
			Kronor 1,668,385: 87

Skattestatens avräkning.

An	<i>Verkliga utgifter och inkomster:</i>		
	nettoutgifter	1,254,835:	45
	<i>Göteborgs stad:</i>		
	verkliga inkomster enligt stat	224,526:	—
	kapitalinkomster enligt stat	2,611:	—
	<i>Utgående balans:</i>		
	reservationer till följande år	1,717:	40
		<u>Kronor</u>	<u>1,483,689: 85</u>
Per	<i>Ingående balans:</i>		
	reservationer från föregående år	10,483:	76
	<i>Kapitalbehållning:</i>		
	kapitalinkomster enligt bok	3,110:	—
	<i>Göteborgs stad:</i>		
	verkliga utgifter enligt stat	1,451,371:	—
	kapitalutgifter enligt stat	2,550:	—
	<i>Överskott och underskott:</i>		
	underskott för år 1937	16,175:	09
		<u>Kronor</u>	<u>1,483,689: 85</u>

Kapitalbehållning.

An	<i>Skattestatens avräkning:</i>		
	kapitalinkomster enligt bok	3,110:	—
	<i>Utgående balans</i>	2,276,690:	—
		<u>Kronor</u>	<u>2,279,800: —</u>
Per	<i>Ingående balans</i>	2,273,000:	—
	<i>Inventarier:</i>		
	värdeökning	6,800:	—
		<u>Kronor</u>	<u>2,279,800: —</u>

Skattestatens kapitalutgifter och kapitalinkomster.

An	<i>Inventarier:</i>		
	minskade värden	Kronor	3,110: —
Per	<i>Verkliga utgifter och inkomster:</i>		
	årets inkomster	Kronor	3,110: —

Låne- och fondstatens avräkning.

An *Utgående balans:*
reservation till följande år Kronor 153,000: —

Per *Ingående balans:*
reservation från föregående år Kronor 153,000: —

Fondkapital.

An *Ingående balans* Kronor 153,000: —

Per *Utgående balans* Kronor 153,000: —

Verkliga utgifter och inkomster.

An *Diverse kreditorer:*
årets utgifter 1,418,614: 63

Skattestatens kapitalutgifter och kapitalinkomster:
årets inkomster 3,110: —
Kronor 1,421,724: 63

Per *Diverse debitorer:*
årets inkomster 166,889: 18

Skattestatens avräkning:
nettoutgifter 1,254,835: 45
Kronor 1,421,724: 63

Överskott och underskott.

An *Skattestatens avräkning:*
underskott för år 1937 Kronor 16,175: 09

Per *Göteborgs stad:*
underskott för år 1937 Kronor 16,175: 09

Utgående balans.

An	<i>Kassa</i>	839: 13
	<i>Bank</i>	5,001: 32
	<i>Göteborgs stad</i>	139,383: 41
	<i>Diverse fordringar</i>	34,992: 97
	<i>Fastigheter</i>	2,088,900: —
	<i>Inventarier</i>	34,790: —
	<i>Fondkapital</i>	153,000: —
		<u>2,276,690: —</u>
		<u>Kronor 2,456,906: 83</u>

Per	<i>Skattestatens avräkning:</i>	
	reservation till följande år	1,717: 40
	<i>Låne- och fondstatens avräkning:</i>	
	reservation till följande år	153,000: —
	<i>Fondmedel</i>	11,133: 84
	<i>Importkontrollen</i>	5,820: 55
	<i>Diverse skulder</i>	8,545: 04
	<i>Kapitalbehållning</i>	2,276,690: —
		<u>Kronor 2,456,906: 83</u>

Jämförelse mellan stat och bok för år 1937
för 11. A. 1. Hälsovårdsnämnden och 11. B. Epidemisjukhuset.

	Reserva- tioner fr. föreg. år	För året enl. stat	För året enl. bok	Reserva- tioner till följ. år	Överskott + Underskott —
Verkliga utgifter.					
Hälsovårdsnämnden.					
1. <i>Byrån:</i>					
b) räntor	— —	11,700 —	11,700 —	— —	— —
c) avlöningar, arvoden o. d.	— —	140,691 —	144,668 59	— —	3,977 59
d) pensioner och understöd..	— —	17,502 —	17,587 —	— —	85 —
f) hyror och arrenden.....	— —	6,500 —	7,512 50	— —	1,012 50
i) inventariers inköp och underhåll	— —	1,000 —	1,901 82	— —	901 82
j) belysning, bränsle, städ., tvätt, renhållning m. m.	— —	5,000 —	5,828 83	— —	828 83
k) skriv- och tryckningskostnader, böcker o. d.	— —	6,000 —	7,078 47	— —	1,078 47
q) forselkostnader	— —	7,800 —	8,657 74	— —	857 74
x) kostnader av flera slag ...	— —	15,170 —	14,882 04	— —	287 96
2. <i>Dispensärcentralen</i>	6,176 60	202,590 —	209,385 98	1,717 40	2,336 78
3. <i>Sommarsanatoriet å Sandarne</i>	— —	21,030 —	18,196 07	— —	2,833 93
4. <i>Karantäns- och desinfektionsanstalten i hamnen</i>	— —	15,150 —	12,627 21	— —	2,522 79
5. <i>Kontroll över födoämnen</i>	— —	56,676 —	55,728 06	— —	947 94
6. <i>Stadsdistriktsläkare</i>	— —	177,582 —	189,193 97	— —	11,611 97
7. <i>Barnmorskor</i>	— —	10,336 —	10,534 —	— —	198 —
8. <i>Kommunala sjuksköterskor</i>	— —	44,020 —	40,710 95	— —	3,309 05
9. <i>Könspolikliniker</i>	— —	25,734 —	26,576 35	— —	842 35
10. <i>Barnsanatoriet Rävlanda</i>	— —	121,000 —	110,000 —	— —	11,000 —
11. <i>Ränta å fastigheters och inventariers bokf. värde</i>	— —	11,077 —	11,075 —	— —	2 —
12. <i>Avskrivning å inventarier</i>	— —	1,453 —	1,450 —	— —	3 —
	6,176 60	898,011 —	905,294 58	1,717 40	20,906 67
					23,731 05
Kapitalutgifter	4,307 16	— —	4,300 —	— —	7 16
	10,483 76	898,011 —	909,594 58	1,717 40	20,913 83
					23,731 05
Verkliga inkomster.					
d) bidrag till och ersättning för särskilda kostnader ... statsbidrag	— —	15,016 —	12,876 67	— —	2,139 33
e) avgift å handel o. sjöfart	— —	8,000 —	7,900 —	— —	100 —
g) grundlegor, hyror o. arren.	— —	3,000 —	2,141 75	— —	858 25
i) räntor.....	— —	1,200 —	1,200 —	— —	— —
j) inkomster av flera slag ... ersättn. för naturaförmåner	— —	11,700 —	11,700 —	— —	— —
	— —	6,720 —	4,535 35	— —	2,184 65
	— —	15,370 —	11,100 69	— —	4,269 31
	— —	61,006 —	51,454 46	— —	9,551 54

	Reserva- tioner fr. föreg. år	För året enl. stat	För året enl. bok	Reserva- tioner till följ. år	Överskott + Underskott -
Kapitalinkomster.					
Skattestat:					
Hälsovårdsnämnden.					
avskrivning å inventarier	— —	1,453 —	1,450 —	— —	3 —
	— —	62,459 —	52,904 46	— —	9,554 54
Sammandrag:					
					Verkliga utgifter..... — 2,317: 22
					Verkliga inkomster..... — 9,554: 54
					Underskott 12,371: 76
Verkliga utgifter.					
Epidemisjukhuset.					
c) avlöningar, arvoden o. d.	— —	289,024 —	264,712 99	— —	+ 24,311 01
d) pensioner och understöd..	— —	16,644 —	16,548 —	— —	+ 96 —
e) beklädnad och beväpning	— —	100 —	7 50	— —	+ 92 50
g) underhåll av fastighet	— —	26,900 —	21,563 56	— —	+ 5,336 44
h) andra underhållsarbeten...	— —	500 —	905 62	— —	— 405 62
i) inventariers inköp och un- derhåll	— —	12,000 —	12,437 49	— —	— 437 49
j) belysning, bränsle, städn., tvätt, renhållning m. m....	— —	37,000 —	37,661 05	— —	— 661 05
k) skriv- och tryckningskost- nader, böcker o. d.	— —	2,000 —	1,982 68	— —	+ 17 32
n) kosthåll.....	— —	56,200 —	54,128 62	— —	+ 2,071 38
p) läkarvård, bandage, me- dicin m. m.	— —	8,600 —	5,775 15	— —	+ 2,824 85
q) forselkostnader	— —	200 —	313 70	— —	— 113 70
w) onera och assurans av fast egendom	— —	1,650 —	1,115 11	— —	+ 534 89
x) kostnader av flera slag ... ränta å fastigheters och inventariers bokf. värde... avskrivning å inventarier	— —	6,710 —	7,065 90	— —	— 355 90
	— —	94,674 —	94,925 —	— —	— 251 —
	— —	1,158 —	1,660 —	— —	— 502 —
	— —	553,360 —	520,802 37	— —	+ 35,284 39
	— —			— —	— 2,726 76
Kapitalutgifter	— —	2,550 —	2,500 —	— —	+ 50 —
	— —	555,910 —	523,302 37	— —	+ 35,334 39
	— —			— —	— 2,726 76
Kapitalutgifter.					
Låne- och fondstat:					
Epidemisjukhuset:					
ny- och ombyggnad (observa- tionspaviljong och röntgen- avdelning)	153,000 —	— —	— —	153,000 —	— —

	Reserva- tioner fr. föreg. år	För året enl. stat	För året enl. bok	Reserva- tioner till följ. år	Överskott + Underskott —
Verkliga inkomster.					
d) bidrag till och ersättning för särskilda kostnader... statsbidrag till driftkostn.	— —	12,000 —	13,033 33	— —	+ 1,033 33
g) grundlegor, hyror och ar- renden	— —	10,320 —	11,172 32	— —	+ 852 32
ersättn. för naturaförmåner	— —	81,200 —	66,333 39	— —	— 14,866 61
	— —	163,520 —	126,607 04	— —	+ 1,885 65 — 38,798 61
Kapitalinkomster.					
Skattestat:					
Epidemisjukhuset.					
avskrivning å inventarier	— —	1,158 —	1,660 —	— —	+ 502 —
	— —	164,678 —	128,267 04	— —	+ 2,387 65 — 38,798 61

Sammandrag:

Verkliga utgifter.....	+	32,607: 63
Verkliga inkomster.....	—	36,410: 96
Underskott		<u>3,803: 33</u>

Sammandrag för hälsovårdsnämnden och epidemisjukhuset:

Verkliga utgifter.....	+	29,790: 41
Verkliga inkomster.....	—	45,965: 50
Underskott		<u>16,175: 09</u>

6000172011

Göteborgs universitetsbibliotek

